

L. IV. - 1960
Š T E V. 9

NOVEMBER

MADIRA

Uredil
JOŽE PETERLIN

VSEBINA

Stanko Janežič: Slovenska beseda	121
Jože Peterlin: Začenjamo novo delovno leto	122
Griša Mikuž: Pesmi	123
Delovni program Slov. kult. kluba	123
Drago Stoka: V pričakovanju	124
Mirko Filej: Katoliška prosveta na Goriškem	124
Maks Šah: Ne za šolo, za življenje se učimo	126
Misel na izseljence	125
Vojka Strgar: Pesmi	125
Sa Ra: In vino veritas	127
IN: Kriza slovenskega izobražena	127
Bruna Pertot: Moje pesmi	129
M. S.: Velika liturgija v staroslovanskem jeziku	129
Nataša Kalanova: Zarek tihe sreče v naših družinah	130
Dr. I. A.: V domačem krogu	130
Kdaj naj otroku odkrijemo rešnico o sv. Miklavžu in Božičku	131
Robert Petaros: Odkod ime Trst	132
St. V. Bennet: Skofov berač	132
M. S.: Iz tržaškega kulturnega življenja	133
M. S.: Urnik tržaških knjižnic	134
Miranda Zafred: Poletje 1960 — plodna doba za škandale	135
Avgust Horvat: Pomen športa	136
Jože Peterlin: Manevri	136
Radio	138, 139
Dušan Pertot: Ben Hur	140

Na naslovni strani: »Po volitvah«, slika koroškega slikarja Berga.

Revijo izdaja in urejuje uredniški odbor. Uredništvo in uprava: Trst, via Trento 2 — Gorica, Riva Piazzutta 18

Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Naslovno stran opremil ing. Fr. Piščanc

Poštni čekovni račun št. 11-975

Tiskala tiskarna »Graphise«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

V zadnjem času smo prejeli toliko pisem, da ne moremo vseh objaviti in na vsako odgovarjati. Zato odgovarjamo kar po točkah, katere so nam razni dopisniki poslali in žele pojasnila. Upamo, da nam ne boste zamerili, ker vsakemu posebej ne odgovarjamo.

Uredniki

Že na nekem drugem mestu prinaša današnja številka primeren članek, v katerem pisec toži, da se pri nas Slovincih tukaj vse nekam utruja. In prav to opažajo naši dopisniki, ki nam podpisani in nepodpisani tožijo in nas vprašujejo, kaj napraviti. Pa k stvari:

1. Mati nam piše, da bi rada poznala učiteljico svojega otroka, da bi se z njo kaj pomenila o svojem otroku. Pa te učiteljice ne more nikjer dobiti. Učiteljica prihaja vsako jutro v šolo iz mesta in se takoj po šoli zopet odpelje domov. Oče in mati delata v dopoldanskih urah in tako nihče ne more v šolo, popoldne pa učiteljice ni.

Ker je pri vas gotovo še veliko drugih takih primerov in verjetno jih je na vseh šolah, svetujemo takim staršem, naj pismeno naprosijo vodstvo šole, da kak večer ali v nedeljo ali praznični dan skličejo roditeljski sestanek v šoli in se tam pomenite in spoznate učitelje in učiteljice svojih otrok. Isto velja za srednje šole. Vemo, da imate svoje delo, pa je vendar skrb za otroke in njihov napredek prva zadeva družine. Na nižji gimnaziji so že imeli roditeljski sestanek in jih imajo vsako trimesečje. Prav tako so imeli profesorji openske strokovne šole roditeljski sestanek in so šli profesorji sami v Bazovico in v Veliki Repen in so tam zvečer bili staršem na razpolago za razgovor. Za Opence pa so napravili sestanek na šoli. Taka pobuda je naravnost hvale vredna. Hvaležni so starši, profesorji in učenci. To je res sodelovanje doma in šole.

2. Tožite, da Vam mnogi učitelji ne dajejo dobrega vzgleda, ker so premalo zavedni.

Da, res je. Vendar pa ugotavljamo, da so to le redke izjeme. Tisti šolniki, ki med sabo v avtobusu ne govorijo v materinem jeziku, ki se celo v šoli pred svojimi učenci pogovarjajo v italijanščini, so samo pomilovanja vredni, ker se v svoji duševni omejenosti ne zavedajo, da s tem ru-

šijo ugled šole, ki jim daje kruh. Če ne bo slovenske šole, tudi oni ne bodo imeli učiteljske službe. Zato je tako početje vredno obsodbe. Prav tako zadržanje, da učiteljice v avtobusu in na vlakcu na poti v šolo in iz šole čitajo italijanske revije in časopise in si jih celo v šoli med poukom izmenjujejo iz razreda v razred, namesto da bi učile, ni prav. Seveda potem se ne čudimo, da starši izgublajo zaupanje v slovensko šolo in v take učitelje in raje pošiljajo otroka v italijansko šolo. Zaman vsako zgražanje, dragi učitelji! Najprvo očistite pred svojim pragom!

3. Slovenski otrok v slovensko šolo, to je zdravo načelo, ki ga vedno ponavljamo. Če se zgledujemo in obsojamo vsak preskok iz slovenske šole v italijansko, se moramo pri tem vprašati, kje je krivda. Smo li vsi storili vse, da bo otrok ostal na slovenski šoli? Se zares potrudimo, morda nismo kdaj krivični? En sam tak zdrsljaj pa je dovolj za izgovor. Toda, kaj pa naj rečemo o profesorjih in učiteljih, ki sami uče na slovenskih šolah, svoje otroke pa pošiljajo na italijansko šolo, ki je morda celo v isti stavbi? Zakaj taki ne gredo za svojim otrokom na italijansko šolo? Ali je slovenska šola dobra samo zato, da gospod ali gospa dobita tistih šestdeset tisoč lir, ki bi jih sicer ne bilo? Zakaj ne gredo še sami na italijansko šolo? Čemu odjedajo mesto drugim idealnim močem, ki so zvesti narodu in svojemu jeziku!

4. Kje je naša inteligenca? Da, to vprašanje obravnavamo tudi na drugem mestu. Sicer pa ali taki sploh zaslužijo oznako, da so inteligentni? Morda je pa ravno zavest nesposobnosti tista, ki ji zapira oči in pogled v dolžnosti. V šoli ne delajo, izven šole se ne udeležujejo in nikjer ne pomagajo pri kakršnemkoli prosvetnem delu, knjižnic ne obiskujejo, ne čitajo strokovnih knjig in revij. Samo kino, televizija in bari. To so suhe veje na narodnem telesu, ker so mlačni sami in še drugim dajejo slab vzgled.

5. Ali je televizija za otroke? Televizija je odlično vzgojno in podučno sredstvo. Škoda, da naši otroci nimajo televizije v svojem materinem jeziku. Če gledajo otroško uro na televiziji, jim naj bo to v nagrado, ko so napravili svojo šolsko dolžnost. Če imate televizijo doma, ne smejte biti gospodarji televizije otroci, temveč

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina za 10 številok 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

Zakaj
je tak majhen moj rod
in materina beseda
v vsemirje zvoni
brez odmeva
mimo tujih src?

Slušam v davnino
dedov popevko in kreg:
čez loge in stepe
ene same, govornice
svobodni smeh.

Potem je Triglav zagrmel,
zašumela je Sava in Drava in Mura
in Krka in Soča in Zila
in tisoč potokov je zacingljalo
med griči, lesovi in pašni
iz tihih dolin.

Zažebala je babica na večer,
ko je pastir odžveglal
in so dečve zasanjale
v radost podzvezdne noči.

STANKO JANEŽIČ

Slovenska beseda

V Jutru je veliki Pevec vstal
in zbral melodije stoletij
v žalostinko
in vriskajoči spev.
In rod je prisluhnil:
Ali sem jaz?

Spoznal je svoj glas in lastno podobo
in jo je vzljubil.

Kdo si,
ki zdvajaš nad samim seboj?

Narod te bo pogazil
in šel svojo pot,
polnoleten
in svest samobitne moči
in lepote
in neizpetih melodij
slovenske besede.

Pred leti na Repentabru: zastopniki s Koroške, Goriške in Tržaškega na posvetu

Začenjamo nova delovno leto

Jože Peterlin

GLEDALIŠKI PROGRAMI V TRSTU

Slovensko gledališče v Trstu ima v letošnji sezoni na programu sledeča dela:

Javoršek: Manevri,
Casson: Drevesa umirajo stoje,
Jonesco: Stoli,
Golia: Sneguljčica.

Italijansko gledališče »Teatro nuovo« pa se bo predstavilo občinstvu s sedmimi deli: L. Pirandello: Sest oseb išče avtorja; Carlo Goldoni: Prebrisana vdova; Ricc. Rangoni: Gunganje okoli domišljavca; Shakespeare: Dvanajsta noč; Italo Svevo: Mož; G. Kaiser: Napoleon v New Orleansu in Vitt. Alfieri: Antagona.

OPERO GLEDALIŠČE VERDI IMA ZA SEZONO 1960/61 NASLEDNJI PROGRAM:

Verdi G.: Simon Boccanegra; G. F. Ghedini: Marija Aleksandrijska; G. Puccini: La Bohème; C. Gounod: Faust; W. A. Mozart: Magična piščal; M. Musorgski: Hovanščina; R. Wagner: Tannhäuser; G. Verdi: Rigoletto; E. W. Ferrari: Štirje grobjan; R. Zandonai: Frančiška iz Rimini; G. S. Sotogno: Potniki; G. C. Menotti: Amahl in ponočni gostje; P. Mascagni: Cavalleria rusticana; za zaključek pa še baletna predstava.

Slovenski oder namerava v tej sezoni pripraviti nekaj gledaliških predstav v mestu in na deželi. Začel je s študijem veseloigre iz dijaškega življenja »Neopravičeno odsotna«. Z njo namerava gostovati tudi na Koroškem. Za januar pripravlja skupno z Goričani prireditev v auditoriju. Zveza Slov. Katoliške Prosvete je z »Domnom« gostovala že na Marijaniškem odru na Opčinah. Igro je gledalo številno občinstvo in je bilo nad predstavo navdušeno.

Studijska knjižnica v Trstu je prav tako najavila večje število znanstvenih predavanj iz področja književnosti, zgodovine, umetnosti in drugih znanstvenih področij. S kulturnimi programi pa so pripravljene tudi druge kulturne organizacije, ki skrbijo za izobrazbo svojega članstva kakor tudi za širši krog. Slovenski kulturni klub ima svoj program za obe veje: srednješolsko in akademsko kakor tudi program za delo po deželi. Po nekaterih dvoranah na podeželju so že imeli prve kulturne večere in so povsod lepo uspeli. Ljudje se že zavedajo, da jim zgolj pasivna televizija ne prinaša lepote materine govornice in pouka o vprašanih, s katerimi se dnevno srečujejo.

Z novembrom, ko postajajo dnevi vse krajši in poti vlažne od preobilnega deževja, rajši ostajamo doma. Vsaj za nekaj časa bodo izleti redkejši. Zato pa vabimo Tržačane in Goričane in vse naše vasi, da prebude v prosvetnih domovih kulturno in prosvetno življenje, ki je vse do zdaj spalo. Ti meseci naj bodo posvečeni naši notranji rasti in duhovni obogatitvi. Saj nas sicer življenje vse preveč vleče v poplitvenje.

Razen tega moramo znova poživiti tisto prosvetno življenje našega ljudstva, ki je stoletja ohranjalo slovenski narod. Naj spet zazveni naša lepa beseda na odru, spet naj se oglasi naša pristna narodna pesem na vasi, spet naj postanejo slovenski prosvetni večeri živ ogenj sredi naših domov.

Čez nekaj dni bodo prispele knjige Mohorjeve družbe. Naj bo to velik dogodek za naše družine. Berimo domačo knjigo, berimo več kot smo doslej! Sploh se potrudimo, da bo dobilo življenje v naših družinah, prav v teh zimskih mesecih lepšo in intimnejšo domačnost in skupnost.

Družina! Slovenska družina — kako nekaj velikega in neizmerno lepega je vsebina te besede! Kako topla, polna ljubezni in zvestobe, domačnosti in vernosti je bila vedno naša družina. Zato je bila zdrava, vsa zakoreninjena v narodnem izročilu.

Dom in prosvetni dom! Drug drugega dopolnjujeta. Drug drugega krepi in bogatita. Drug drugemu pomagata. Oba sta lepa. Oba morata biti topla in domača.

Čutimo, da smo prišli do trenutka, ko moramo okrepiti oba. Ko moramo vdahniti življenja in ljubezni obema. Da moramo ozdraviti oba, če nočemo moralne in fizične smrti svojega naroda.

Pred leti smo se posvetovali zastopniki s Koroške, Goriške in Tržaške, kako usmeriti delo, da bo rodilo obilne sadove. Na tej tradiciji moramo nadaljevati. Tesno združeni, drug drugemu v pomoč in vsi z novo veliko vero v bodočnost.

Objavljamo okvirni program delavnega leta naših mladih katoliških izobražencev, ki so združeni v Slovenskem kulturnem klubu. Sodimo, da bo marsikaj, kar bodo obravnavali oni, zanimivo za naše vasi in za prosvetne skupine v mestih na Tržaškem, na Goriškem in na Koroškem. Predavatelji bodo na razpolago tudi za krajevna društva v vseh treh pokrajinah, v kolikor bi se zanimala zanje. Razen tega bo posebna skupina pripravila kratke dramske nastope, pevske in recitacijske, ki naj bi poživljali slovenske večere.

Z geslom: **Nočemo umreti**; pričenjamo novo prosvetno sezono in vabimo vse zavedne Slovence k sodelovanju. Vabimo tudi druge organizacije, da prično s svojim delom, kajti tu ni vprašanje konkurence, ampak vprašanje odgovornosti do lastnega naroda.

DELOVNI PROGRAM SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

AKADEMIKI IN STAREŠINE

SREDNJEŠOLSKI ODSEK

19. 11. Programski sestanek.	Bralna predstava: St. Cajnkar »Nevarna igra«.
26. 11. Slovenski izseljeniški problem.	Slovenski izseljeniški problem.
3. 11. Miklavžev večer.	Miklavžev večer.
10. 12. Kako oblikuješ svoj značaj.	Kako oblikuješ svoj značaj?
17. 12. Klubski božični večer.	Klubski božični večer.
31. 12. Silvestrovanje. Vabljeni so starši in prosvetni delavci naših društev iz mesta in z dežele ter prijatelji.	V čem se kaže slovenski narodni značaj in v čem se loči od značaja drugih narodov.
7. 1. Družabni večer.	Večer sodobne slovenske književnosti v Jugoslaviji.
14. 1. Gospodarsko-socialna slika Tržaških Slovencev v tem stoletju.	Mladinske organizacije v svetu.
21. 1. Večer sodobne slovenske književnosti v Jugoslaviji.	Naš gost (iz Gorice).
28. 1. Naš gost (iz Gorice).	Prešernov večer — ob velikem vzoru ustvarjamo: literarni večer in slikarska razstava.
4. 2. Družabni večer.	Veliki dogodki v slovenski zgodovini.
11. 2. Vzroki narodnega in moralnega propadanja Tržaških Slovencev.	naših društev iz mesta in z dežele ter prijatelji.
14. 2. Predpusni večer. Vabljeni so starši in prosvetni delavci naših društev iz mesta in z dežele ter prijatelji.	Čerkev in socialno vprašanje.
18. 2. Naš gost (predstavnik italijanske narodnosti).	Večer ruske glasbe.
25. 2. Večer ruske poezije.	Dom, prižnica, šola, univerza, akademija: ohranjevalci narodnega izročila in moči.
4. 3. Družabni večer.	Naš gost (iz Koroške).
11. 3. Naš gost (iz Koroške).	Naravno bogastvo slovenske zemlje.
18. 3. Tržaški Slovenci v srečanju s kulturnimi tokovi tega stoletja.	Naš gost (iz Beneške Slovenije).
25. 3. Naš gost (iz Beneške Slovenije).	Velikonočna sobota — priprava na veliki praznik.
1. 4. Velikonočna sobota — priprava na Veliki praznik.	Slovenska narodna pesem.
8. 4. Kaj naj mlad človek prinese v družino, ki jo bo ustvaril.	Poslanstvo in naloge Tržaškega študenta.
15. 4. Večer književnosti Slovencev v zamejstvu.	Naš gost (iz Rima).
22. 4. Naš gost (iz Rima).	Vpliv revij, knjig, kina, televizije, gledališča na Tržaškega slovenskega študenta.
29. 4. Vpliv revij, knjig, kina, televizije, gledališča na Tržaškega Slovenca.	ter prijatelji.
1. 5. Skupni izlet s prosvetnimi delavci iz mesta in z dežele ter prijatelji.	Večer književnosti Slovencev v zamejstvu.
6. 5. Družabni večer.	Fant in dekle.
13. 5. Kako gleda Cerkev na sožitje Cerkve in države v državah z različnimi sistemi.	Bralna predstava z literarno-kritičnim uvodom.
19. 5. Kaj je Tržaškim Slovincem najbolj potrebno za obstanek in rast?	Razgledi po slovenski likovni umetnosti.
27. 5. Bralna predstava.	Spoznavaj svojo zemljo! (Počitnicam naproti).
3. 6. Zaključni družabni večer in pogovor o letovanju.	Večnostni temelji narodnega življenja.
10. 6. _____	Zaključni družabni večer in pogovor o letovanju.
17. 6. _____	

GRIŠA MIKUŽ

Moje malo dekle

Čutim te v gaju svojega telesa,
skrito v neznani boli
in razgaljeno v luči besed
razdanih na umazanih sejmih.
Včasih si vinorodna zemlja:
in sok se pretaka v moje meso
z duhom deževne jeseni.
Toga, neznana boginja:
moje malo dekle.

Jesenska pesem

Galebi letajo.
Sredi žarečega mesta je človek sam:
ujetnik
razbeljenih kamnov,
kjer se razblinjajo odmevi otroškega smeha.

Iskal sem pesem.
Galebi letajo:
pustili so obzorje v mojem srcu.

Moje zlagano življenje
zori v tvojih pogledih:
in odkrivam svetlobo
izgubljenih sonc v svojih besedah,
nocoj,
ko so ugasnili drevoredi
v bokih sivega mesta.
Bojim se:
vsaka jesen mi odpira tuje srce,

Katoliška prosveta na Goriškem

Kakor povsod drugod kjer budni in delavni prosvetarji skušajo ohraniti narodu kulturno življenje in pospeševati kulturno rast, tako se je tudi **Zveza slovenske katoliške prosvete** (ZSKP) na Goriškem lotila z velikim optimizmom svojega kulturnega dela, ki ga želi izpeljati v letošnji jesenski sezoni.

Na programu so kulturni večeri, prireditve in koncerti.

Zraven ZSKP je tudi goriški SKAD že začel delovati. Seveda se je SKAD do letos v glavnem omejevalo na notranje klubsko delovanje. Toda splošna želja občinstva pa je, da bi se akademiki v letošnjem letu s svojim udejstvovanjem bolj približali ljudski množici. Kajti, če že skušajo posamezna prosvetna društva z javnimi nastopi posredovati goriškemu ljudstvu nekaj kulturnih dobrin, tembolj so za take nastope v prvi vrsti poklicani akademiki, ki bi zmogli s svojim strokovnim znanjem doprinesiti še večji delež h kulturnemu izživljanju Primorskih Slovencev.

Ob strani ZSKP in SKAD imamo še farno mladino v Podgori in Doberdolu, ki nastopa samostojno v fari z različnimi prireditvami. Kako bi bilo, če bi tudi Podgora in Doberdolo pristopila k ZSKP? Upamo, da bo v bližnji bodočnosti le prišlo do dejanske povezave, kajti če imamo vsi en cilj, bomo skupno strjeni več dosegli.

Naj poročam še o nastopih naših prosvetarjev: **SKPD iz Gorice** je priredilo dne 28. septembra **I. kulturni večer**. Predavatelj g. inž. A. Mozetič je govoril o Indoneziji in je svoje predavanje obogatil z lepimi skioptičnimi slikami. **II. kulturni večer**, ki ga je priredila **SKPD iz Gorice** je bil 10. oktobra. Predavatelj č. g. V. Zaletel je govoril o Evharističnem kongresu v Barceloni in v Münchenu ter o prenovljenem Svetovišarskem svetišču. Predavanje je poživel z resnično lepimi barvnimi slikami.

Ob desetletnici smrti L. Kemperla je **SKAD iz Gorice** priredilo **spominski večer**. O življenju in delu pok. Kemperla je zelo živo ter izčrpno govoril dr. A. Kacin. Poleg govora smo slišali odlomek iz zanimivega Kemperlejevega spisa »Ječa«. Za zaključek je še oktet »Planika« zapel nekaj umetniških pesmi pod vodstvom F. Valentiniča.

Misijska prireditve je bila dne 23. oktobra ter jo je pripravila **DMD iz Gorice**. Poleg srečolova je bila na programu ljudska igra »Domen«. To lepo slovensko igro je skrbno pripravil priznani režiser M. Komac. Igro so izvajali fantje in dekleta iz Gorice, Rupe, Standreža, Podgore, Pevme, Steverjana in Jazbin. Povedati moramo, da je bila ta igra prvi poskus dramske skupine, ki jo je osnovala ZSKP po posrečeni zamisli režiserja M. Komaca. O igri je zelo objektivno poročal dr. S. Janežič, ki je kot izkušeni kritik videl tudi kakšne malenkostne pomanjkljivosti, videl pa je tudi pozitivne strani. In teh ni malo. Zato lahko z veseljem ugotavljamo, da je zvezna dramska skupina uspešno prestala prvi odrski nastop. To potrjuje tudi ogromna udeležba občinstva, ki je pri obeh predstavah z burnim odobravanjem izrazila reži-

V PRIČAKOVANJU...

Drago Štoka

Ze je legel mrak na Kras in objel polje in domove. Na klopici pred enim teh domov poseda že vso jesen moč in prisluškuje čričkom, ko oznanjajo trgatev. Vseokrog diši po grozdju in po moštu. Sam je in misli na Vero. Spomin za spominom raste pred njim. Zazira se v mrak in zdi se kot da se pogovarja...

Se spomniš, Vera, kako je bilo takrat, ko sva romala na Sv. Višarje? Z mrakom sva se dvignila iz Žabnic, pri popolni temi sva prišla na Planino pod Višarjami. Koliko nepozabnih trenutkov! Ves čas sem Te držal za roko in Ti pripovedoval o svojih neštetih poteh na ta sveti kraj. Ti si šla takrat prvič na Sv. Višarje, zato si v dolini vzela križec in ga nosila do cerkve. Kako sva vdihavala sveži gorski zrak, kako željno pila iz bistrih studenčnic! Zelo doglo sva hodila, Ti si že komaj premikala noge; ves čas si samo spraševala: Bomo kmalu na vrhu? In jaz sem Te tolažil. Naenkrat pa sva nekje od daleč zaslišala svetovišarske zvonove. Kako čudovito nama je bilo pri srcu! In potem spet Ti: Bomo zdaj kmalu gor? Se malo, sem dejal. Kmalu potem sva zaslišala zvonove: živina na Planini se je pasla tudi ponoči! Na cilju sva, sem vzkliknil, in Ti si se vsa otmogla lahko samo še nasmehnila.

Na vrh sva prišla šele naslednje jutro. Preveč si bila trudna. Dobila sva družbo na Planini in pozno v noč smo prepevali naše pesmi. Drugo jutro sva navsezgodaj prišla v svetovišarsko cerkev. Ko sva šla k obhajilu, si Ti šepetaje dejala: Za najino srečo! V dokaz, da isto mislim tudi jaz, sem Ti stisnil roko. In v tistem bežnem stisku sem čutil tako toplino in srečo, da bi mi skoraj solze stopile v oči.

Pa tega se spomniš, kako sva v dolini Glinščice zgrešila pot in sva morala tavati po kamenju in robidovju? In to zaradi Tebe, veš? Bila sva že skoraj v Boljuncu, jaz sem preskočil potok in Ti bi morala skočiti za menoj. A si nisi upala. Tista razdalja je bila zate prehuda. In moral sem spet preskočiti Glinščico. Mračilo se je že. Misli la sva si, kaj bi zdaj hodila spet v Botač, raje jo potegniva kar po tem grušču v Boršt. Pa je prišla tema, naletela nisva na nobeno stezo in morala sva zato premagovati robidovje, skale in grušč. Bila sva vsa opraskana, posebno Ti. Dolgo sva hodila, tako dolgo, da sva bila oba popolnoma izčrpana. Kako žalostno so takrat gledale Tvoje zlate oči! In po dveh, treh urah junaške hoje, sva gledala nekje daleč vaške luči: bil je Boršt!

Da, veliko lepih spominov imava za seboj! In zdaj mi delajo družbo. Drugače bi se že davno preselil k Tebi.

Pa je le čudno veš, da si me zapustila! Vedno sem bil prepričan, da bom moral jaz prvi na daljno pot. Morda je bila temu kriva marjetica. Saj veš, da je zadnji cvet, ki je pomenil smrt, vedno čakal mene. In tako hitro si odšla, da se nisva utegnila niti posloviti. Legla si in drugo jutro Te ni bilo več. Pet dni potem pa je prišel na svet najin tretji vnuček; nisi ga mogla pobožati, tako kot si prva dva. Kako hitro je šlo življenje mimo naju: kot odmev v gorah. In mladosti nisva utegnili niti prav objeti, pa je že ni bilo več!

Se še spomniš, koliko sva v mladosti plesala? Posebno valčke. In med temi je bil eden, ki je imel tole besedilo: So leta minila, vsa siva sva že, jaz le spominjam se še. Mladostne sreče namreč. In vsakokrat sva se ob tej pesmi objela in vzkliknila: Ni res, mlada sva! Midva sva še mlada!

Mlada! Pa je kot blisk prišla starost in potem smrt. Zdaj si pri Bogu in misliš name.

Kako mi je dolgčas brez Tebe! Toliko stvari Ti imam povedati, saj se ne vidiva že skoraj pol leta. Veš, kaj Ti moram tudi povedati? Da so me otroci spravili iz najine sobe v ono drugo poleg kleti; da me popolnoma

MISEL NA IZSELJENCE

Slovenci posvečamo vsako prvo adventno nedeljo v letu misel na naše izseljence. Saj menda ni kraja na zemeljski obli, kjer ne bi naleteli na slovenskega človeka. Iz majhne domovine so se naši ljudje razkropili v širni svet. Prijadrali so v Severno Ameriko, o kateri so pravili, da tam kopljejo čisto zlato. Mnogi žive v Nemčiji, Angliji, Belgiji in Holandiji, mnogi po vsej Italiji, Franciji, Švici in Spaniji. Dosti jih je v Južni Ameriki in Avstraliji.

Tudi drugi narodi imajo svoje izseljence. Vsak pa rešuje ta svoj problem na svoj način. Za tako majhen narod kot je naš, je vprašanje tolikega izseljevanja zelo važen življenjski problem. Pogosto se namreč v prazne domove naseli neslovenski človek. Koliko takih primerov imamo na Tržaškem in na Goriškem! Celó v srcu Slovenije kupujejo vedno več domov Srbi in Crnogorci; na izpraznjene slovenske domačije prihajajo tujci.

Na izseljeniško nedeljo posebej mislimo na ta naš narodni problem. Vse leto se bomo k njemu vračali in ga vsak po svojih močeh reševali.

Vojka Strgar

Pesmi

V neurju osamljen klic
vabi
v gore ...
Je mar on?
Je mar odmev nekdanjih dni?
Je smrt?
Ne vem!

Ves svet je gnusoba,
ki dozoreva dan na dan
v osrčju človeštva ...
Njegova podoba
zastruplja in ubija
ljubezen v cvetu,
ljudi v propadu,
venomer brez kesanja ...

November,
mesec umirajočih
od prevelikega trpljenja ...
Združitev dveh svetov:
solza in večnega življenja.

zanemarjajo. Dobro, da imam vnučke pri sebi. Zelo so srčkani. Posebno Zdenka. Joj, kako je živahna!

Zdaj je že skoro tema. Se vedno sem tu na klopici pred hišo. Moral bi že davno noter, pa ne najdem palice, da bi se nanjo oprl. Najbrž mi jo je kam skrila Zdenka, ta navihanka vseh navihank.

Tudi to Ti moram še zaupati: zadnje tedne me tako mrazi po kosteh in tako hujšam, da se mi zdi, da bom kar kmalu prišel k Tebi. Pripravi tam v nebesih prostorček tudi zame; rad bi bil čim bliže Tebi, saj Ti moram toliko stvari povedati.

Mislím, da me bodo zdaj zdaj poklicali k večerji. In tako Te moram zopet pustiti samo. Moli zame, Vera, in prosí zaupno Marijo, da me pokliče k sebi. Tako hrepenim po tem snidenju, ki mu ne bo potem več konca. Lahko noč, srce moje, lahko noč!

Na hiši v Melbournu, daleč od središča mesta, vihrata slovenska in avstralska zastava. Slovenski izseljenci imajo od četrtega septembra svoj dom. Akcija za dom se je pričela 1957. leta ob prvem slovenskem večeru v Avstraliji, ki ga je priredil Slovenski Klub Melbourne. Slovenci so s prostovoljnimi prispevki zbrali v treh letih 3.000 funtov; s tem se je prvi del akcije za dom zaključil in so lahko vstopili v novi dom. Po slovenski in avstralski himni je g. M. Oppelt spregovoril v imenu zaupnikov doma in izročil ključke predsedniku Slovenskega kluba Melbourne g. V. Molanu. Končno je slovenski dušni pastir p. Bazilij blagoslovil nove prostore. Sledila je akademija. V domu je bilo tudi več slovenskih narodnih noš. V prostorih doma bo stalna razstava slovenske narodne umetnosti in knjižica.

SLOVENCÍ V SVETU

S svojim poklicem kot profesorji v ZDA nadaljujejo nekdanji profesorji na naših srednjih šolah v Trstu:

Oton Muhr, prof. na Aquinas College v Grand Rapids;

Jože Suhadolc, prof. na Northern Illinois University v De Kalb;

Velikonja Jože, prof. na Southern Illinois University v Carbondale.

Pred mesecem dni pa je zapustil s svojo družino Trst pisatelj Mirko Javornik in se preselil v ZDA. Javornik je bil stalen sodelavec Mladike in upamo, da se nam bo kaj kmalu oglasil s kakim novim prispevkom. Bila bi velika škoda, če bi tako nadarjeni pisec bil prisiljen umolkni.

serju in igralcem svoje zadovoljstvo in priznanje. Za kroniko beležimo, da bo v Gorici spet ponovitev igre, tako da pride na vrsto še ostalo občinstvo, ki je še ni videlo.

Tudi v **Doberdobu** in v **Podgori** je bila Misijonska prireditev z odrskimi točkami, ki jo je priredila farna mladina.

Casopis K. G. poroča, da ima ZSKG iz Gorice najavljen koncert v čast sv. Cecilije, ki bo 27. novembra, kjer bodo nastopali številni goriški zbori.

Kot zaključek jesenske sezone bo še **božična proslava** v goriški stolnici ter **skupna prireditev** Slovenske prosvete iz Trsta in ZS KP iz Gorice v tržaškem Avditoriju.

Mirko Filej

Ne za šolo, za življenje se učimo

MAKS ŠAH

Mnogi tarnajo, da srednja šola v naši državi ne ustreza zahtevam časa. »Stran z latinščino«, smo čuli lani. »Reformirajte izpite, zlasti mature«, pravijo dijaki.

Toda kaj napraviti, kje začeti, da bodo vsi zadovoljni? Te uganke pa nihče ne reši.

Prosvetni minister sen. Bosco se je lotil dela. Njegov prednik sen. Medici je začel in pripravil zakon, ki sedaj čaka svoj iter. Zaenkrat le poizkus, preden pade dokončen sklep in zakon o reformi srednje šole. Z novim šolskim letom je v 60 pokrajinah Italije 250 nižjih srednjih šol začelo z novim poskusnim učnim načrtom in programom. Od uspeha bo odvisno, ali bo parlament dokončno odobril načrt bivšega prosvetnega ministra senatorja Medicija.

Nižja srednja šola je ključ vsega šolskega sistema, ki temelji na ustavnem načelu, da mora biti šola obvezna in brezplačna do 14. leta starosti.

V 250 preizkusnih razredih nižjih srednjih šol se učenci prvega razreda ne uče več latinščine. Po novem učnem načrtu naj nižja gimnazija postavi vse mlade državljane na enako izhodiščno točko, na isti start v življenje, od koder se bodo potem usmerili v življenje in izbrali poklic. Nižja srednja šola postane tako enotna, samo ena. Dosedanji aviamenti ali strokovne šole nižjega tipa bodo tako prenehale. Tako bo po ministrovim zamisli nižja srednja šola enotna in naj enako pripravi tiste, ki bodo s študijem po 14. letu še nadaljevali s šolanjem na drugih višjih šolah, kakor tudi tiste, ki bodo še mladi in doraščajoči zapustili knjige in šolske klopi ter se posvetili kateremukoli delu.

Načrt predvideva enotno srednjo šolo le upravno: isti ravnatelj, ista uprava, nekaj skupnih predmetov in del istega učnega osebja. Že v drugem razredu pa bi se učenci ločili po odločitvi staršev in izbrali klasično-humanistično smer, katere diploma bi odprla pot v višje srednje šole vseh vrst, ali pa tehnično smer, katere diploma bi odprla vstop le v tehnične in znanstvene višje srednje šole.

Pri dvanajstem letu bi torej bilo potrebno že izbirati. Ali ni malo prezgodaj? Prosvetni minister ima v načrtu, da bi se morda že kar s prihodnjim letom začela enotna nižja srednja šola, ki bo v treh letih izdala vsem enake diplome, s katerimi bo mogoč vstop v višje srednje šole, obenem pa bo zadoščeno predpisom obvezne šole, ki bo tako pripravila naše učence za trgovino, obrt in tovarno.

Predmeti po novi šolski reformi za nižjo gimnazijo so eni že znani in ustaljeni kot: narodni jezik, zgodovina, državljanska vzgoja, zemljepis, tuji jezik, matematika in telovadba. Novi predmeti pa bi bili: znanstvena opazovanja ter umetniška, tehnična in glasbena vzgoja. V drugem razredu pa bi učenci izbirali med usmeritvijo: ali latinščina ali tehnika. Obe smeri bi bili le usmerjevalni, ne pa bistveni za doseg diplome. Profesor na koncu ne bo dal ocene temveč sodbo, ki bo koristila učenčevim staršem in učencem samim pri odločitvi, ali se naj usmeri proti klasičnemu, znanstvenemu, učiteljskemu ali pa liceju za umetnost, ali pa proti tehničnim in strokovnim višjim srednjim šolam. Teoretično to-

rej naj ne bo ovire za vpis v klasični licej, čeprav se dijaki v nižji gimnaziji ni učil latinščine. Nižja gimnazija bi bila torej predvsem praktična, induktivna.

CILJI POSAMEZNIH PREDMETOV

Pri materinščini naj bi predvsem pazili na pravilni jezik, na branje in razgovorne vaje. Naučiti brati, vaje v prostih sestavkih iz opazovanj vsakodnevnega življenja in dogodkov, podane v živahni obliki, to je naloga materinskega občevalnega jezika. Zgodovina naj ne bo dolga veriga vojnih dogodkov, osebnih podvigov, letnic in imen, temveč študij civilizacije in kulture. Zgodovina naj da učencem zavest osnovne enotnosti človeštva.

Zemljepis naj vodi iz malega in ozkega sveta v veliki in širni svet. Od domače hiše in njenega okolja na cesto, v mesto, pokrajino, poznanje domovine, Evrope, zemljin, skratka kozmosa.

Učenje tujega jezika naj po treh letih učenja pripelje učenca v dejansko praktično uporabo. Zato naj bi se profesorji jezikov posluževali vseh modernih didaktičnih sredstev kot so gramofonske plošče in magnetofonski registratorji.

Matematika naj bo indikativna, od posebnosti na splošnost.

Znanstveno opazovanje naj učencu predoči opazovanje živali, prirode, naravnih pojavov in ga usmerja bolj k raziskovanju in sklepanju kot pa k deklamatorskemu naštevanju števila kosti, listov, cvetov in podobnega.

Velika svoboda naj vlada v samostojnih dejanjih, zanimanju in izražanju, ki naj bo osnova umetniški vzgoji. Učitelj naj bo bolj tehnični svetovalec, ki naj uglaša težnje učencev v slikanju, risanju, dolbljenju in drugih oblikah umetniškega izražanja.

Tehnična vzgoja naj da učencem v šoli vse tisto, kar je dajala doslej strokovna šola pod pojmom praktično delo. Vsi, tudi tisti, ki bodo stopili v univerzitetne predavalnice vseh vrst, naj poznajo sestav gospodinjskih strojev, električno napeljava v hiši, ravnanje s stikali in podobno. Tisti, ki se bodo že v nižji šoli raje odločili za praktično delo kot pa za latinščino, se morajo seznaniti s praktično sestavo strojev in preciznih aparatov. Na praktični način naj se поблиže seznanijo s fizičnimi in kemičnimi zakoni, na katerih slone in delujejo stroji in preparati.

POTA DO CILJA

Vse to je za začetek drzno in bo zadelo na velike težave. Šole nimajo zadostne tehnične opreme, ne dovolj pripravljene učnega osebja, ki je pač pripravljeno po starem. Ministrstvo ima pripravljen ogromen načrt in predvidene so velike finančne žrtve za pomoč. Za učno osebje bodo posebni izpopolnjevalni tečajji. Vsak učitelj bo moral vsakih pet let v take izpopolnjevalne tečaje, da se bo seznanil z zadnjimi izsledki, izpopolnitvami in pridobitvami. Ministrstvo pa bo poleg tega skrbelo za strokovno in znanstveno literaturo.

Prve šole so z delom že začele. Izbrali so najboljše šolnice, da te šole vodijo in opazujejo. Sredi februarja morajo priti prva poročila, ki bodo odločilna za odobritev zakonskega načrta. Minister, senator Bosco je izjavil o tej reformi: »Skrbelo me je, kako naj dam na isto raven tri milijone mladincev, ki ne bodo nadaljevali s študijem in tisto petino, ki bo šla preko obvezne šole. Toda samo tako bo srednja šola doprinesla obogatitev državi, kateri bo dala to, kar najbolj potrebuje: dobro izučene delavce.«

Pesem, ni te poleg mene, a si vendar v meni. Vame te trosi čisti smeh upehanih otrok tam z dvorišča za hišo; v dušo mi polziš z uspavanko, ki jo poje mati svojemu malčku za okni hiše onstran ceste; pred očmi mi drhtiš v svetlih lisah luninega sija na prosojnih zavesah moje sobe; leskečeš se v tankem steklu žarnice, ki mi sveti na papir in meče nanj igrive sence, in celo redke zvezde visoko na nebu mi tipkajo tvoje vrstice.

V razgovoru tistega sobotnega večera si mi podaril nekaj sebe, čisto majcen drobec, in odpahnil linico svoje nemirne notranjosti, v katero smejo zreti drugi preko tvojih verzov kot siromaki skozi okna v bogataševo izobilje. Oni imajo le tvoje pesmi, meni si podaril svojo dušo in mi zaupal hrepenenje po moji bližini.

»Prva duša si, ki mi je sorodna.«

Komaj šepet je bil tvoj glas, a meni kot mogočni finale orgel v cerkvi. Nagajive roke so ugasnile luč, okoli naju se je strnila noč. Iz nje se je prelila v tvoje besede bogata lepota. Ni me preslepila; slonela sem ti na prsih, kamor si mi sam nagnil glavo, in skrivala žalost v molk. Če bi znal gledati v temi, bi odkril na mojih ustnicah grenak zasmeh.

Poet, ali še bediš? Poletje zori v jesen in polnoč je že davno odbila. In tvoji razcveli prsti, so že segli po novem cvetu? Odeveli niso, saj si sam dejal v opravičilo svoje nestanovitnosti: »Umetnik ni last enega samega človeka, ampak nepretrgane verige oseb in generacij. In med njimi si tudi ti.«

Vem, prav to boli: biti med njimi in ne izhodišče in konec tega čudovitega, živega prepletanja umetnosti in ljubezni, poleta in padcev, nemira in počitka.

»Tako blizu si mi, Marija!«

Na laseh sem čutila dotik tvojega obraza. Sepetaje si ponavljal moje ime in v sebi prisuškoval njegovemu odmevu.

»Marija... Marija.«

Kot bi se vsipala roža ljubezni, so padale opojne besede na izsušeno prst moje notranjosti. V glasu ti je bilo čutiti podrhtevanje duše, tvoja usta so v temi iskala moja, ki so se navidez umikala, a hrepenече čakala prvega dotika prepovedanih ustnic. Prsti so se ti razcveli in segel si mi v lase.

»Ne kuštraj me!«

»Pusti te razcvele prste! Razkuštrana si lepša.«

Kako bi se ne smejala ob teh besedah, ob spominu na jutro, ki sem ga presedela pred ogledalom in poskušala na vse načine, kako bi bila manj grda; ti si pa z enim samim razposajenim gibom rešil vprašanje. Kot vesel studenček mi je prižuborel smeh iz dna srca, kamor sem zaklenila prijetno ugotovitev: da vidiš poezijo tudi v neredu.

»Jaz sem pesem in ti si moja pravljica,« si glasno sanjaril in me poljubil.

Nisem se umaknila, a tudi poljubu se nisem odzvala. Zaskrbelo te je:

»Ali te plaši prstan?«

Molčala sem. Čemu si izpraševal, poet?

»Resnična umetnina zraste iz osebnega doživetja,« si skušal pojasniti nekaj, po čemer te nisem izpraševala. Nisi mi odkril novega sveta, dolgo je že bil moja last. Z obrazom ob obrazu si rekel:

»Pesem in pravljica. Ali ni čudovito?«

Kakšna razlika je bila med mojim in tvojim srcem? Je bilo tvoje hrabro ali predrzno, moje plaho ali sramežljivo? Nekam se je bilo skrilo, kajti ni se oglasilo, le razum se je čeperil, ko sem zinila v grdem zasmehu:

»Res čudovito, kot karikatura.«

Zdrznil si se. »Čemu, Marija? V svojih besedah si hudobna.«

PESNIK dr. STANKO JANEŽIČ

se je vrnil po nekaj letih študija v Rimu znova med nas. Dr. Janežič je pripravljaval pot Mladiki, saj je bil več let tržaški sourednik Vere in doma. Na sliki ga vidimo, ko je bral pred leti svoje pesmi na Repentabru. (V ozadju pesnika Vinko Beličič in pokojni Zdravko Ocvirk). Dr. Janežiča toplo pozdravljamo na Tržaškem.

KRIZA SLOVENSKEGA IZOBRAŽENCA

Kuga lagodnosti in sebičnega ugodja je zajela ljudi. Danes ne more nihče trditi, da jih kdo zaradi prosvetnega ali kulturnega dela preganja. Dočakali smo dobo demokracije in lahko bi naše delo cvetelo kot še nikdar. In prvi, ki se je izneveril, je v veliki večini izobraženec. Tisti izobraženec, ki bi moral biti vodilen, kot je pri vsakem narodu. Ta izobraženec živi na račun svojega naroda — da omenim samo vse učitelje in profesorje, radijske uslužbence, uradnike slovenskih podjetij, tajnike in tajnice slovenskih šol, otroške vrtnarice... vse to, kar ima kruh tako dolgo, dokler tu naš narod živi. Če bi vsi ti izobraženci naredili nekaj prostovoljnega dela, če bi jih vsaj videli na slovenskih prireditvah, ki jih pripravljaja peščica idealistov!

Vsa ta množica ljudi (za slovensko manjšino je že množica) je v veliki večini mrtva.

Ko so slovenske prireditve, jih ni. Pa naj bodo prosvetne prireditve te ali druge organizacije ali skupine.

Če službujejo na vasi, beže s prvim vlakom ali avtobusom v mesto in jim še na misel ne pride kako ljudsko-prosvetno delo na vasi.

V mestu je njihova glavna skrb priprava za izlet v Sežano ali kam dalj, kjer bodo poceni jedli in pili. Nekaj dni za tem obujajo spomine v vseh družbah o tem, kako so se tam imeli.

Slovenskih revij ne naročajo, ker nimajo časa za branje, nekateri (kulturni delavci!) pa imajo premajhno plačo. Navadno jih vidimo s Corriere della sera ali pa z Il Giornio, ker želijo biti »napredni«.

Izobražencem potem sledijo drugi.

Tiskarje, ki tiskajo lepake in letake in programe za slovenske prireditve, na prireditvah ne vidiš. Morda je v podjetju dvajset, trideset uslužbencev, a na prireditve ne pride niti eden.

Kako tedaj hočete, da vse to prosvetno in kulturno delo uspeva. Oziroma, če je doslej, kako dolgo mislite, da bo še?

Verjetno se ne motimo, če pravimo, da si vse to izobraženstvo piše sodbo samo.

Nekaj neverjetnega si je izmislil ta naš izobraženec. Po fratelančni politiki, ki se uveljavlja med nami že drugo desetletje, je iznašel sijajen izgovor za svoje nedelo: narodnost se je preživela. Zato se po končani službi, po tistih nekaj ur v soli, po uradnih urah... požvižga na slovensko narodno skupnost, hiti za zabavo navadno v neslovensko družbo.

Znova poudarjan, da je to bolezen, ki je zajela naše slovensko ozračje. Da, šovinizem, ta se je preživel. Sovražiti soseda, zato, ker je drugačne narodnosti, pretirano hvaliti samo svoje, to kar ima drug narod pa omalovaževati, drveti samo za svojimi pretiranimi cilji in grobo odrivati svoje sosede in še vse take izrastke, da, to je preživelo, šovinizem je pokopan.

Ni pa preživeta zvestoba lastnemu narodu. Ni preživeta ljubezen do matere, ki te je rodila, te učila izgovarjati prve besede in prve molitve. Ni preživeta značajnost, da si upa v ljubeznivi obliki povedati sosedu, da si slovenske narodnosti. Pri nobenem narodu na svetu, vključno Afriko, ni preživeta naloga izobraženca, da posveča vse svoje moči, vso svojo nadarjenost in sposobnost, izobrazbo in zmožnost lastnemu narodu. Samo pri nas velja za opravičilo izobražencu, »da se je tisto preživelo«.

Križa našega izobraženca je zajela najširše plasti. In če je čutiti povsod vpad slovenskega življenja, nazadovanje slovenske šole, neobiskane kulturne prireditve, da ne morejo izhajati revije, da je zavladala apatija do vsega, je to posledica popolne brezbrzičnosti slovenskega izobraženca. Dediščino, ki smo je prejeli od naših očetov in ki so jo stoletja skrbno čuvali, to dediščino hoče ta trenutek predvsem slovenski izobraženec zapraviti. Požvižga se na njo. Saj je naravnost paradoks, da mora zapisati italijanski časnikar slovenskemu izobražencu, kaj prav za prav hoče. Sprašuje ga, zakaj se skriva in ne želi biti ne to ne ono, noče prevzeti nobene odgovornosti v življenju slovenske narodne manjšine.

Da, tudi sosednji narod vidi to naše izobraženstvo, kako hoče biti nekje skrito, opravlja svojo službo, potem pa naj nihče ne ve več zanj.

Naše izobraženstvo je v krizi. Iz te krize ne vidimo drugega izhoda kot da poskuša najti pot nazaj do svojega naroda, ali pa se bo iz narodne skupnosti povsem izločilo. To ne bo potem več slovensko izobraženstvo, ampak bo zajedalec na narodnem telesu, ki bo jedel kruh, ki ga z davki narod plačuje, sam pa bo delal, da bi ta narod čim prej umrl.

Sodimo, da je prišla dvanaajsta ura. Treba je nekaj narediti. Vabimo slovenskega izobraženca h kulturnemu in prosvetnemu delu. Vabimo tiste, ki so se morda zavedli svoje naloge in odgovornosti. Vabimo jih, da se znova vžive v slovensko narodno skupnost.

IN.

Oči so strmele v prazne kozarce na mizi pred nama, razum je stikal za resnico, jedko sem vprašala:

»Kdo govori: ti ali vino?«

»In vino veritas, Marija. Jaz.«

Prehitro si odgovoril, da bi ti smela verjeti, a sem o svojem dvomu molčala in se predajala pesmi, ki so jo ob ponavljanju mojega imena šepetale tvoje ustnice, vroče in čudno trpke od kraškega terana. Nikdar bi si ne mislila, kaj vse more povedati na moških ustnicah drobčno žensko ime. Si segel po lepoto v opojno vino ali v globino svoje duše? Bila mi je kot obluba, ki je vabila na stezo v neznani svet ljubezni. Nisem ti mogla gledati v oči, ker je svetilka nad nama še vedno mižala. Čisto tiho, skoraj sam sebi si govoril:

»To najino srečanje ni zadnje, Marija. Med nama bo še veliko besed. Že ob morju v Trstu si mi bila draga, ko sem igral na tvoje orglice.«

Skoraj so se razmaknile stene moje tesne sobe, pogled se je razširil čez Kras do gorovja; kot bi držala školjko ob ušesu, sem čula šumenje valov ob tvojem opisovanju tržaškega pomola na tisti večer.

»Se ropot cestne železnice in kričava vabila fotografa na obali sem preslišal, zatopljen v odkrivanje tvoje duše. Tvoje oči so bile mirne kot zrak okoli naju in kot morje pred nama, le roke so ves čas govorile. Še več? Igrale so se z vrstico zavitka, iz katerega si vzela komaj kupljene orgljice. »Za vaš trud,« si rekla. Čudno plačilo. Bila si kot pastorka v tvojih pravljicah: preprosta in vendar skrivnostna. Vedno bližja in dražja si mi bila.«

Kam si se zamaknil, ko si se ustavil sredi najlepših spominov? Ko si spet povzel besedo, nisi več govoril, spraševal si:

»Midva ne gledava na telesno lepoto, a duševna naju premaga.«

Najbrž si segel globoko v obup, da si potegnil na dan čudno primer: »Jaz sem skelet.«

»In jaz sem strah.«

Kot bi imela pred seboj brezhibno zrcalo, sem videla natančno svoj obraz: oči nezaupne, brez leska ob neprestanem odkrivanju hudobije v svetu okoli sebe, usta zasmehljiva, utesnjena med dva jedka oklepaja ostrih gub, lica bleda in udrta, kot bi jih v sanatoriju vzela na posodo, brada ostra, vse poteze trde, brez deklinške miline. Taka je bila moja osemnajsta pomlad. Trdo sem ponovila: »In jaz sem strah.«

Nič mi nisi odgovoril. Morda si stikal za besedami, ki bi potolažile, a si se zbal, da bi še bolj ranile. Naenkrat si vstal in prižgal luč.

»Pozno je že. Pojdi z menoj, Marija.«

Spremila sem te do vežnih vrat. Vnovič si ponovil svojo prošnjo. Noč je bila mrzla, zvezde čiste in visoko na varnem.

»Ne morem, poet, ne smem in nočem.«

Mimogrede sem te poljubila in izginila. Morda si mislil, da te je pičil komar, kajti zamahnil si z roko in nekaj zamrmral. V polnočnem miru mi je udaril na uho odmev tvojih korakov: kot bi se pijanec zapletal proti domu.

Zbledele so zvezde, potopile so se spet v neskončnost, iz rahle meglice je zažarelo oktobrsko jutro. Izginila je tema tvojega razuma, teran je splahnil, pesem se je umaknila prozi. Prišel si pome, da me spremiš k maši na Kapelo. Če nisi govoril ti, sem tudi jaz molčala. O sorodnosti duše, o najinih razgovorih in ljubezni niti besedice. Zaprla sem se vase kot cvet pred večernim hladom. Pred očmi so mi posmehljivo plesali prazni kozarci z rdečo liso terana na dnu. Vedela sem, da sem dolgovala njim vso bolečo lepoto ugaslega večera. Grenko sem priznala:

»Od čudovitega večera so ostali le prazni kozarci in...«

Nalašč sem pomolčala, da si se ustavil in me pogledal.

»In?«

Še vedno sem upala in iskala v tvojih očeh zanikanja mojih misli. Ko ga nisem našla, sem šepnila s strtim glasom:

»In bolno srce.«

»Res, Marija?«

Morda tudi sam nisi verjel iskrenosti doživetja, da si bil zdaj tako prijetno presenečen in si mehko dejal:

»Glej in odpusti!«

Stegnil si desno dlan in zlato čarobnega obročka se je zaiskrilo v jutranjem soncu. Z akacije se je spustil na razpeto dlan drobcen rumen listič in se ustavil tik obročka. Kot misel nje, ki ti je zvesto kot vestalka varovala ogenj v domačem ognjišču tam za mejo. Nisem si upala dvigniti glave in pogledati k tvojim očem. Zardelih lic sem poslušala, ko si mi govoril:

»Drugič bom zapisal in ti poslal, zdaj prisluhni.«

Mehak in topel je bil tvoj glas, veliko dražji kot prejšnji večer, ko je zame govoril pesem osebnega doživetja, pesem ljubezni.

»Kratka je,« sem se s porogom zahvalila zanjo, a mislila ljubezen.

»Prekratka. Zbogom, Marija.«

Razumel si. Niti v roke si nisva segla; odšla sva vsak v svojo smer. Kot bi nosila težko breme na ramenih, sem se vlekla na Kostanjevico. Maša mi je bila dolga kot obred na veliko nedeljo.

Pesmi mi še nisi poslal. Tvoje oči se menda že smehljajo novi dvojici oči; ob tvoji trenutni ljubezni se vžigajo v njih zvezde sreče, razcveli prsti ti segajo po novem cvetu, čudovita živa veriga se podaljšuje za nov člen.

Moja ljubezen do tebe se je nekam zgubila. Kam? Zašla je med spomine. Ko pripovedujem o nji svojim prijateljicam, začenjam: »Nekoč...«

Tako daleč je že tisti nekoč, da niti sama ne verjamem svojim besedam.

Velika liturgija v staroslovanskem jeziku

V nedeljo, 13. novembra, ko vzhodne Cerkve praznujejo spomin Janeza Zlatoustega, se je vršila v cerkvi svetega Petra v Rimu slovesna služba božja po vzhodnem obredu in v staroslovanskem bogoslužnem jeziku. V III. stoletju so se v Rimu, Aleksandriji in Antiohiji razvili trije vodilni bogoslužni obredi. Na vsem zapadu je po veliki večini bil sprejet rimski obred, z majhnimi izjemami n. pr. milanski in pa pri nekaterih redovih. Na vzhodu pa so še danes vodilni obredi: antiohijski, aleksandrijski, bizantinski, kaldejski in armenski.

Velika liturgija, ki je bila opravljena 13. novembra v Rimu je bila v bizantinskem obredu in staroslovanskem jeziku. Bizanc je pošiljal svoje misijonarje na Balkan, v Ukrajino, Rusijo in sprejel staroslovanski jezik namesto grškega, ki je ostal v rabi v grških pokrajinah. Prva, ki sta rabila v bogoslužju staroslovanski jezik sta bila brata sveti Ciril in Metod, ki sta pripravila tudi prve potrebne bogoslužne knjige in ob obisku v Rimu dobila potrditev za svoje misijonsko delo. Papež Janez VIII. v letih 877 in 879 rabe slovanskega jezika v liturgiji ni dovolil. Toda leta 880, ko je bil nadškof Metod osebno v Rimu in je papeža Janeza VIII. pravilno informiral, je ta Metodovo delo pohvalil in dovolil rabo slovanskega jezika v liturgiji. Papež Pij II., nekdanji tržaški škof Piccolomini, nam v svoji knjigi *Historia Bohemica* poroča, da so v Rimu razpravljali o Cirilovem predlogu in da ni bilo malo nasprotnikov, predno so dovolili rabo slovanskega jezika v bogoslužju. Staroslovanski jezik se je ohranil samo še v bogoslužju in v tem jeziku so maševali 13. novembra v Rimu škofje vzhodnega obreda. Slovesnosti je predsedoval papež Janez XXIII. in je podelil slovesni blagoslov v staroslovanskem jeziku. Velika slovesnost je pomenila začetek zunanega dela za II. Vatikanski cerkveni zbor.

M. Š.

Bruna Pertot:

Moje pesmi

I.

Živeti z vami,
in dihati vaš
beli, beli svet,
o šumne sence
nad zalivom!
Zdaj ni me več
tja k vam v skrito jaso,
kjer smo posedali
med resje
in se je v mraku
z nami pogovarjal
vaš šepet!
Le misel kdaj
pri vas mi še vasuje
in se mi zdi,
da je od takrat sto let...

II.

A zdaj povrnem se med vas,
ker srcu tukaj
je najbolj domače;
pognali prsti
bodo korenine
in belo kožo
bo prerasla skorja,
po žilah se pretakala
bo rosa
in krošnja z vami
v vetru bo mrmrala,
srce bo utripalo
vse drugače...

III.

Ker mu bo znano vse:
kaj veter poje,
kaj ogenj sonca,
ko vroče pljuska
ob zapad,
kdo resje
je v kite spletel,
kdaj sneg ograd
pobelil je naš breg...

IV.

Nosila v sebi
bom skrivnost življenja
in na jesen,
ko bodo odpadali
mi zadnji listi,
brstenje novo
v sebi bom slutila,
in vedela:
ko se pomlad
čez morja spet prismeje,
bo novo cvetje polnilo
moje šumne veje.

Žarek tihe sreče v naših družinah

NATAŠA KALANOVA

»Mladika« bo sicer izšla posebej za božične praznike, vendar objavljamo že danes članek, ki naj nas že danes opozori na božični čas; prav je namreč, da že zdaj mislimo, kako bomo praznike v družini čim lepše doživeli.

Kdo izmed nas se ne spominja z veseljem lepih božičnih dni, ki jih je preživel v domači družini. Kako malo je bilo treba, da so se naša srca napolnila s srečo. Vsi domači zbrani, slovesno razpoloženi, jaslice — če še tako skromne, samo da je nad njimi blestela zvezda, drevice, polno svetlih krogel — in potica, ki so jo razrezali s tako važnim obrazom, da še danes ne bi znal povedati, kakšna je pravzaprav bila. Na vsak način najboljša, kar si jih kdaj jedel. Vzdušje — to je tisto, kar je treba ustvariti. Vsaka mama to zna po svoje. Ni važno, s kakšnimi sredstvi razpolaga, ali so jaslice in darila še tako skromna. Glavno je, da zna iz božičnih praznikov napraviti dni sreče in veselja. S tem ne mislimo, da morajo otroci doživeti čim več takega, kar povzroča živčne napetosti. Za otroke naj bi bil potek dneva približno tak: Prva stvar zjutraj bo seveda to, da bodo tekli pogledat božična darila. Nato naj gredo v cerkev k sv. maši in naj počaste Božje Dete v jaslih. To bo za njihove živce pravi odpočitek.

Kosilo ni treba, da je obilno, a naj bo polno presenečenj: Božično kosilo naj ne predstavlja samo kuharske umetnosti, temveč trenutek, ko se zbere vsa družina. Miza naj bo izraz splošnega veselja. Sredino mize okrasimo s šopom smrekovih vejic, posejanih z blestečimi kroglicami, s svetlečimi trakovi in dolgimi rdečimi svečami. Ta okras naj bo simbol Božjega Deteta.

Po kosilu naj otroci nekoliko počivajo. Popoldne naj gredo na obisk ali naj preizkušajo nove igrače. Ta dan naj ne gredo v kino, zlasti pa naj ne gledajo kakega napetega »western« filma, kajti razburjanja je bilo za ta dan že preveč.

Po lahki večerji naj prepevajo ob jaslicah božične pesmi, nato pa naj gredo spat. Ne branite jim, da neso s seboj v posteljo svojo novo igračko, da se njihova sreča nadaljuje tudi v sanjah.

Ker je že božični čas, čas daril, zakaj ne bi otroka navadili, da zna tudi sam kaj podariti — staršem, starim staršem, svojim prijateljem. Seveda naj bodo to majhne stvari v sorazmerju z njihovimi prihranki. Ali naj naredijo kaj sami, kako preprosto ročno delo. Ali pa se odrečejo kaki svoji igrači in jo podare kakemu revnemu otroku, ki za Božič ne bo dobil daril.

DARILA

Kakor smo že rekli je ta mesec čas daril. Mnogokrat je človek v veliki zadregi, kaj naj podari. Ne poznamo okusa obdarovanca ali se nam zdi, da že vse ima ali da bi utegnil zameriti.

V tem primeru je najbolje, če mu kupite knjigo. To je darilo, ki je vsakomur dobrodošlo. Seveda jo moramo izbrati s kriterijem, ker z izbiro knjige nehoti ocenimo osebo, ki ji knjigo darujemo. Poznati moramo zalozbo in vsebino knjige. Kar zadeva vsebino, se sicer lahko oprete na ime

V DOMAČEM KROGU

Spomin na dom nas spremlja skozi vse življenje. Tudi če je bil še tako skromen, — ali prav zato, ker je bil tako preprost in reven, ostane v naši zavesti sestavina našega življenja, kateri se ne odrečemo do groba. Še v poznih letih si kličemo v spomin ljube obraze očeta in matere, bratov in sester, s katerimi smo preživljali svojo mladost. Še vedno so nam domači vsi predmeti, ki smo jih ob prvih svojih spoznanjih srečali pri prvih korakih po domači hiši. Domače ognjišče ogreva ne le prvo zarjo našega življenja, ampak živi spomin nanj tudi še ob našem življenjskem zatonu.

Ako so mladostni vtisi tako močni in trajni, je odločitvene važnosti ne le, kako so se domači vtisnili v moj spomin, marveč zlasti, kakšen je moj obraz, ki ga moji najbližji, starši, bratje in sestre, ob misli na mene nosijo skozi vse življenje. Velikokrat namreč prav nič ne pomislimo, kakšno je naše zadržanje do naših najbližjih. Zdi se nam samo po sebi umljivo, da smo do ljudi, ki nas obiščejo, vljudni in prijazni. Zlasti se nam zdi važnost, da z olakanim vedenjem in govorjenjem napravimo najboljši vtis na ljudi, s katerimi iz kakršnega koli vzroka ali nagiba prihajamo v stik izven našega doma. Toda doma, spričo staršev, bratov in sestra? Ti so pa menda kakor nalašč tukaj, da prenašajo našo odrezavost, razburljivost, občutljivost ali kakor sedaj temu pravimo »naše slabe živce«. Zunaj si seveda ne upamo kazati »živcev«. Samo v krogu domačih mislimo, da smo lahko brezobzirni, nepozorni, bridki v besedah, morda celo surovi. Ali ni tako?

Nič ne pomislimo, da moramo biti vsak za sebe svetel in topeľ žarek, ki po svojih

avtorja, vendar knjigo prelistaj in po možnosti preberi vsebino na notranji strani ovitka. Ne nasedaj slavospevom knjigararja, češ, da je to najmodernejši roman, da zdaj vsi to jemljejo in bero itd.

Mnogokrat smo tudi v zadregi, kako naj se oddolžimo nekomu, ki nam je v teku leta napravil kako veliko uslugo: zdravniki ali odvetniki, ki so nam pomagali z nasvetom ali trošili za nas dragoceni čas in nam potem niso poslali računa. Ali otrokovi učiteljci, ki z vsem razumevanjem in požrtvovalnostjo ravna z našim otrokom.

Zdravniku v takem primeru pošlji darilo na dom, in sicer koristen, a neoseben predmet, morda usnjen notes, rubriko za naslove, vezano v usnje, lečo ali kak drug predmet za pisalno mizo.

Odvetniku morda gramofonsko ploščo (seveda moraš poznati njegov okus) ali kaj, kar je v zvezi z njegovim najljubšim športom.

V obeh primerih lahko izbereš tudi kak antikvaričen predmet.

Šef svoji tajnici: koledarček, kolonjsko vodo, svileni ruto.

Tajnica šefu: samo častitke. Če je poročen lahko pošlje njegovi ženi šopek ali rožo v loncu.

Profesorjem ali učiteljem poklanjamo darila le za konec šolskega leta. Za božič je primeren le šopek rož.

Darila — lepa navada, a naj ne bo samo navada ali postavljanje. Poskušaj dati z vsakim darilom tudi košček samega sebe. Napišimo voščila sami s svojo roko, bodisi da jih pošljemo po pošti ali da spremljajo darilo. Zapomnite si, da samo voščilo napisano z lastno roko prinese košček vas samih.

Spomnite se oseb, ki ste jih že dalj časa zanemarili. Napišite jim prsrčno voščilo in jih spomnite na čase, ko je bila med vami večja domačnost.

Pišite tistim, ki se Vas že dolgo niso spomnili in se pozanimajte, kako se jim godi.

Pišite tistim, ki so doživeli kako hudo žalost. Če bi takim ljudem poslali samo tiskano voščilo, bi se jim zdelo, da nimate razumevanja za njihovo duševno stanje.

Pišite osebam, za katere veste, da so same in da bodo svojo osamljenost še bolj občutili. Če imate možnost, jim na kak način olajšajte njihovo osamelost.

Napišite prsrčna voščila tudi prijateljem in znancem, ki jih stalno videte in so vaši odnosi do njih postali že bolj navada kot prijateljstvo.

Kdaj naj otroku odkrijemo resnico o sv. Miklavžu in Božičku

Starši so glede teh vprašanj vedno polni dvomov. Ali naj bi otroku že od vsega začetka govorili samo resnico. Resnica je lepa, a v tem primeru jim je žal za poezijo, skrivnostnost in otrokovo ganotje. Toda — če mu prikrivamo, ali ne bo izgubil v nas zaupanja, ko se mu resnica na ta ali oni način odkrije? Nekatere muči dvom, ali je sploh prav vmešavati nebo v čisto zemeljske stvari. Ali ne bo kasneje zaradi tega podvomil v kako versko resnico.

Otrokom se nujno porode dvomi sami od sebe: Če je Božiček tako bogat, zakaj mi ni prinesel električnega vlaka, saj sem bil vendar tako priden. Ali pa: zakaj je hišničnemu fantku prinesel tako malo?

Tudi poklicni psihologi in pedagogi si dajo mnogo opraviti okrog tega vprašanja. V nekaterih točkah so si precej enotni, namreč, da v prvih letih otrokovega življenja, to je dokler sploh ni zmožen presojudati, kaj je resničnost in kaj fantazija, otroku ni še treba odkriti resnice — lahko torej verjamemo v misterij Miklavža in Božička. Toda kakor hitro se otroku porodi dvom in to se lahko zgodi že okrog petega leta, naj starši sami zelo nežno in obzirno odkrijejo otroku resnico. Ne, kakor da je Miklavž lažniva prikazen, temveč da je to le ljubeznivo prikrievanje resničnosti zaradi večje očarljivosti in poezije.

najboljših močeh prispeva h toplini družinskega ognjišča. Ne pomislimo, da smo toliko let samo sprejemali od dragih domačih, a smo sedaj že toliko odrasli, da je naša naloga, da pričnemo tudi prispevati h družinski sreči.

Globoko v zavest si vtisni resnico, da ti nikdar v življenju nihče ne bo tako iz srca in nesebično želel dobro, kakor tvoji starši. Ako ti torej kaj ukažejo, zapovedujejo ali prepovedujejo, delajo to iz skrbi za tvoj blagor. Razen tega lahko verjameš, da imajo življenjske skušnjaje, ki jih ti še nimaš in si jih boš pridobil šele po mnogih razočaranjih in velikem trpljenju. Otroke, ki svoje starše spoštujejo in ubogajo, spremlja v življenju poseben blagoslov, ki ga je Bog sam obljubil v četrtri božji zapovedi.

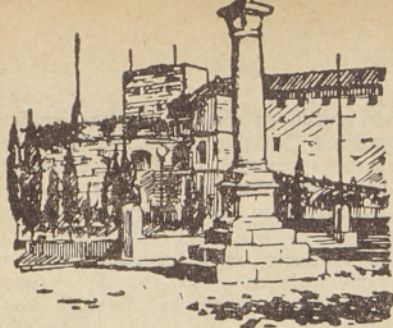
Tu so še tudi bratje in sestre. Ako si starejši med njimi, si po naravi poklican, da boš njih bramba in varstvo. Veš, da mlajši brat gleda na starejšega. Prvi kavalir svojih sester mora biti brat, ki jih vzame v zaščito, ako treba in jih popelje tudi v družbo, ko prično odraščati. Moreš biti ponosen nase in lahko si vesel, ako ti v neki gotovi dobi tvoja sestra zaupa, da bi si takega fanta želela za moža, kakor si ti!

Mladi prijatelj, prepričan bodi, da ni nobena doba v tvojem življenju važnejša kakor so mlada leta. To ni čas, da bi hodil trape loviti! V mladih letih se da vse popraviti in vse ostvariti, kar naj bo podlaga tvoje bodoče življenjske sreče. Predvsem se okoristi od ozračja, ki ti ga nudi domače družinsko življenje. Treba se je marsičemu odpovedati, velikokrat popustiti od lastnih zahtev, treba se je prilagoditi potrebam in željam ostalih in biti obziren z vsemi. Pred seboj imaš svetel zgled staršev, ki se neprestano žrtvujejo za svoje otroke. V domačem okolju si boš izbrusil svoj značaj v družabnih krepostih za bodoče življenje. Tu se boš navadil počeitve, poguma, odpovedi, kar ti bo v največjo korist v življenju, katerega že sedaj spoznaviš, da je trdo in ne prijema človeka v rokavicah.

Se eno besedo! Krščanska družina je kakor svetišče, ki je z naravnimi in nadnaravnimi čednostmi Bogu posvečeno.

Dr. I. A.

ODKOD IME TRST

Poizkusov, da bi razložili staro ime mesta TERGESTE, je veliko. Z večjo ali manjšo uporabo fantazije so hoteli dobiti najrazličnejše korene: latinske, grške, feničanske, tračanske, sanskrske in keltske. V skladu z zmotno teorijo, ki je istovetila Ilire s Slovani, so tudi tržaški slovenski zgodovinopisci skušali razložiti ime rodnega mesta iz svojega jezika. Tako sta Jože Križnar in Godina - Verdeljski, ko sta se opirala na Valvazorjevo trditev, da je ime Trst slovanskega izvora, zapisala, da je »Tergeste« čisto slovansko »Tržišče« ali »Tržišče«. Iz te besede da izhaja laški naziv Trieste in skraćeno slovensko ime Trst. Po njenem mnenju naj bi Trst ustanovil neki Noetov potomec z imenom Karno. Isto trdita tudi V. Scussa in Irreneo della Croce (Storia cronografica di Trieste). Seveda se s takimi razlagami ne moremo zadovoljiti. Pridemo tako do najrazličnejših razlag in hipotez z ozirom na izvor imena samega.

Perovanoglu je trdil, da ime Karnov izhaja iz »Carnio Applo«, sončnega boga iz centralne Azije, ki so ga posebno častili na Karijskih obalah poč imenom Triopa, iz česar naj bi izhajal naziv Tergeste. Rimljani pa naj bi prevedli karnijsko ime Triopium, ki so ga bili sem zanesli iz daljnih karijskih bregov pomorščaki z Roda. Prof. Eisenstadter je v uradnem listu leta 1870 razlagal, da je ime Trst feničanskega izvora in to iz besede »Taršišč« = radost popotnika. Dalje so nekateri razlagali: iz traškega Taras = ovrno mesto; iz hebrejsko-arabskega Taras = utrjeno mesto iz sanskerta Taras = valovi, mesto ob morju; iz keltskega Tir-ge-es-te (tir = ležeč kraj, ge = udoben, es = nalašč narejen, te = prostoren) = prostoren kraj, narejen nalašč za trgovino; iz keltskega Tres-ais-dae (tres = trg, ais = voda, dae = ljudstvo) = mesto ljudstva, ki živi ob morju.

Vse te razlage niso danes več aktualne. Novejši raziskovalci tržaške zgodovine jih ne upoštevajo več. Opirajo se namreč na tiste razlage, ki imajo oporo v spisih grških in rimskih zgodovinarjev in geografov. Prevladuje Strabonova teorija, ki naziva Trst »karnsko vas« (comes Karnikes). Že Benussi jemlje kot izhodišče Strabona in trdi, da je iskati koren besede Tergeste v združitvi dveh keltskih besed: twr = voda ali morje, geste = kolonija, ustanova, torej »kolonija ob morju«. »In ker je Trst edino mesto, ki so ga Karni imeli ob morju, so ga utegnili tudi tako imenovati« pravi Benussi. V razliko od Benussija danes mislijo, da so Karni pravzaprav Ilirsko ljudstvo, ki so ga Kelti v teku časa le delno absorbirali. Prof. Sticotti pravi, da je prvi del besede Tergeste v zvezi z mestom Opitergium (Oderzo), drugi del pa z Ateste (Este). Isto mnenje zastopata tudi Zwitter in Novak, ko poudarjata, da so nova rimska mesta nastala običajno na starih keltskih in ilirskih naselbinah.

Odkod torej izvor imena TRST?

Robert Petaros

Škofov berač

STEPHAN
VINCENT
BENET

(Nadaljevanje)

Opazil pa je, da so polagoma drugi gostje posedli okrog njegove mize. Plemenitaši in učenjaki so se redčili. Prihajalo je vedno več podeželskih duhovnikov, ki so dišali po revščini in kostonjem kruhu. Prihajali so v oguljenih suknjah in s hrapavimi rokami. Spočetka jim je bilo tuje in nerodno. Škof pa se je znal z njimi razgovarjati. Saj so bili vsi podobni onemu staremu župniku, o katerem mu je pripovedoval Lipe. Odpravil je ceremoniel, ki jim je bil nadležen. Lipe se je norčeval vsled tega in mu prenašal pošte, kaj govore o njem odlični gospodje. Toda škof ga je grajal samo zaradi predrznosti do spovednika. Ostal pa je pri svojih sklepkih.

Čudno, kako hitro beži čas, kadar polnijo srce velike misli. Škof se je komaj zavedel, da je postal mož zrelih let in da so mu začeli lasje siveti. Lipe je bil že v tridesetih. Škof je nekega jutra otožno premišljeval, kako hitro beži čas. Toliko načrtov je imel — hotel se je še uveljaviti. Ob večerih je bil preveč utrujen, da bi mogel dalje razmišljati. Mnoge skrbi so težile njegovo srce — skrbi kmetov na gorskih kmetijah, ki so živeli iz roke v usta, skrbi čevljarja Dominika, ki je imel zelo lepo hčer, skrbi branjevke Teze, ki je imela sina lopova. Ko je prišel v Remo, so mu bile vse te skrbi neznane. Na mizi je ležalo pismo — že nekaj dni je bilo tam. Vzel ga je v roko in ga ponovno prebral.

Mladostne sanje so prihajale na obisk, sedaj z dvojno ljubeznijo in z dvojno gorečnostjo. Medtem ko so potekala leta v Remu mirno, so bili njegovi prijatelji in sorodniki vneto na delu. Niso ga pozabili. Kardinal Malaverni, veliki državnik, ki je držal vse niti v svoji roki, je sklenil, da bo na povratku v Rim obiskal tudi Remo. Škof je kardinala dobro poznal. Pred davnimi leti je bil v krogu mladih nadebudnih kardinalovih prijateljev. Na mizi je ležalo še drugo pismo, ki ga je pisal škofov brat, deželni poglavar. V pismu je namigoval na važne in resne spremembe. Neprijetno je bilo škofu ob misli, kako dolgo sta ležali pismi na mizi. Poklical je tajnika in z nenavadno naglico pripravil odgovor.

Obhajala ga je misel, kako nespametno je, če človek ne odgovarja na prejeta pisma. Tudi priprave na kardinalov sprejem se mu niso zdele zadovoljive. Sam si ni vedel odgovora. Ni imel več stika s tistim velikim svetom, kjer se taki dogodki nemoteno razvijajo. Občeval je le s svojimi kmečkimi župniki in ni se znal več sukati v velikem svetu. Vendar si je prizadeval, da bi bilo vse v redu. Spravil je skupaj nekaj latinskih pozdravnih verzov, skrbel je, da so bile v redu zaveze v tujskih sobah. Pevododjo je spravil skoraj do obupa in služabnike je ostro ošteval. Videl pa je, da se ga niso prav nič bali, temveč, da so z njim bolj po domače in prijazno občevali. To ga je jezilo. Še bolj pa ga je jezila beračeva odkrita in predrzna sebičnost pri vsej tej zadevi.

»Ah, vaša milost, kako dolgo smo čakali in sedaj se je vendar zgodilo,« je rekel. »Vsi vedo, da tako imenitna osebnost, kot je kardinal Malaverni, ne pride v Remo samo za kratek čas. — Naša naloga pri vsem tem pa je, da dobro igramo svoje vloge. No in če se bomo povzpeli kvišku, če bomo prišli do povišanja, — kar se bo brez dvoma zgodilo, potem vem za nekoga, ki ne bo zaradi tega žalosten.«

»Povišanje?« se je začudil škof.

Berač je nemarno zazelhal.

»Kaj pa drugega?« je rekel Lipe. »Sedaj sem škofov berač. Če pa boste, vaša milost, postali kardinal, bom kardinalov berač. Nova služba bo seveda imela nove odgovornosti, toda jaz se zanesem na svoje sposobnosti. Morda si bom za beračenje najel pomočnika — včasih je velika gne-

ča pred cerkvijo.« Škof je onemel in šel dalje. Toda beračeve besede so mu prinesle skrb in nemir. Berač je večkrat napovedoval prihodnje reči in je vedel, kaj se bo zgodilo, preden je poglavar mesta sploh kaj slutil.

Končno je prišel težko pričakovani obisk.

Dan je minil kot v sanjah. Bilo je veliko razburjenja, velik ceremoniel, veliko skrbi za malenkosti. Pozdravni latinski verzi so bili ubrani. Pevci so bili razburjeni in se niso najbolje postavili. Na žalost sta morala dva kardinalova spremljevalca prenočevati v sobah nad hlevi. Pri kosilu so ponudili rake brez omake. Kljub temu si je škof domišljeval, da je bilo vse v redu. Ko je končno sedel s svojim starim prijateljem v delovni sobi, je bil obenem razburjen in truden.

Ta ura naj bi bila višek obiska: sedel bo pri svojem prijatelju in obnovil stike z velikim svetom. Bilo je v večernem hladu. Večernice so se zavlekle in bilo je že pozno. Ko je poslušal kardinala, se mu je vedno vsiljevala misel na nesrečne rake brez omake.

»Janez Frančišek,« ga je nagovoril kardinal in srknil iz kozarca, »ti si pripravil svojemu staremu prijatelju nad vse lep sprejem. Tvoja vino, tvoji ljudje, tvoji gosti me spominjajo na tiste prekrasne Vergilove pastirske pesmi, ki sva jih včasih skupaj analizirala: »Tityre, tu patulae recubans« (Tu mirno počivaš, Titir...).

»Zbor,« je rekel škof, »zbor ni nič posebnega...«

»Dobro so zapeli,« je ugovarjal kardinal. »In tako dobri, pošteni in prostodušni so tvoji duhovniki.« Žalostno je zmajal z glavo. »Dvomim, če imamo v Rimu tako dobre pastirje. In vendar je vsak na svojem mestu.« »V teh hribih imajo težko nalogo,« je škof trudno pojasnjeval. »Bila je zanje velika čast, da so spoznali vašo eminenco.«

»Ah, kakšna čast,« je odvrnil kardinal. »Videli so starega moža, ki ga muči protin — da protin me muči že nekaj dni, Janez Frančišek — in zdi se mi, da nisva več mlada.« Pozorno je motril škofa. »Tudi ti si se spremenil, moj stari prijatelj,« je rekel mirno.

»Eminenca, ugotavljate, da sem se pokmetil,« je odvrnil škof z lahno grenkobo. »In to je res.«

»O ne, ne pokmetil,« je odvrnil kardinal z ubrano kretnjo. »Nikakor ne. Spremenil si se, vidno si se spremenil. Nisi več tisti Janez Frančišek, ki sem ga včasih poznal.«

Vzel je oreh in ga začel tretji. »Oni Janez Frančišek je bil očarljiv mlad mož,« je nadaljeval. »Nikdar ne bi bil dal remškemu grofu za pokoro, da mora stati v spokorni halji pred cerkvenimi vrati.«

»To pa prav lahko pojasnim,« je hitro odgovoril. »Halja je bila svilena in vreme toplo. Toda novi davki, ki jih je grof naložil, bi bili uničili moje siromake. Sicer se pozneje nisem več srečal z grofom, vendar mislim, da me zaradi tega nič manj ne spoštuje.«

»Prav to sem rekel tvojemu bratu Petru,« je odvrnil kardinal veselo. »Rekel sem mu: 'Krivico delaš, če se zaradi tega razburjaš, Peter. Imelo bo dober učinek.' Da, tudi zadeva z beračem.«

»Z mojim beračem?« je vprašal škof in vzdihnil.

»Da, saj veš, kako krožijo take malenkosti,« je odvrnil kardinal. »In take malenkosti pridejo celo do Rima. Škofov berač, škofov berač, — škof, ki se ponižuje in ščiti svoje berače.«

»Saj ni tako,« je zaklical škof. »Jaz...« Kardinal ga je prekinil. »Ne skrivaj dobrih del pod mernik, Janez Frančišek,« je rekel. »Cerkev te potrebuje. Živimo v težkih časih. Francoski kralj stoji pred vrati.«

Kriva vera in zmota bujno rasteta. Še slutiš ne, kako težka prihodnost je pred nami.« Pozorno je motril škofa. »Sveti oče se opira na nevredna ramena,« je dostavil, »in naš sveti oče se je postaral.«

»Ta vest je pač bridka za nas vse,« je rekel škof.

»Da,« je nadaljeval kardinal. »Toda mi moramo stati na trdnih tleh. V primeru smrti moramo biti tesno združeni vsi, ki ljubimo sveto Cerkev. Posebno v kardinalskem zboru.« Prekinil je pripovedovanje in izluščil s srebrnim nožem jedro iz oreha. »Tako se mi zdi, da boš dobil za nagrado za vse delo in prizadevanje škofijo Albano. To namerava sveti oče,« je zaključil.

IZ TRŽAŠKEGA KULTURNEGA ŽIVLJENJA

RAZSTAVA KNJIZNIH REDKOSTI

V tržaški Občinski galeriji je bila zadnje dni meseca oktobra razstava knjižnih redkosti, ki jih je kupila v dar mestni knjižnica Tržaška hranilnica. Razstavljene knjige so bile tiskane v času od leta 1500 do 1900. Od 70 razstavljenih knjig so vzbujale posebno pozornost knjige tiskane v letih 1500-1700 z zanimivimi bakroodtisi slik la Fontainovih basni, rimski pontifikal, tiskan v Benetkah, Dantejeva Divina Commedia iz leta 1500 v nizozemski izdaji, Ovidijeve Metamorfoze iz leta 1732 in druge.

Ta razstava je pokazala obiskovalcem le del dragocenega knjižnega bogastva, ki ga hrani mestna knjižnica. Razstava pa je obenem izpričala, koliko ljubezni so imeli nekateri naši predniki pri zbiranju in hranjenju knjižnih del.

Tržaška mestna knjižnica ima veliko srečo, da ima na eni strani velikodušnega mecene kot je prav Tržaška hranilnica, na drugi strani pa številne testamentarne zapuščine, ki tako bogatijo njeno knjižno zalogo.

RAZSTAVA REVIJ

Knjigarna Parovel je v svojih prostorih razstavljala periodične revije, ki jih prejema tržaška univerza. Škoda, da ta univerza ne prejema tudi vsaj pomembnejših slovenskih znanstvenih revij, katere smo na tej razstavi pogrešali.

TRŽAŠKI ZNANSTVENIKI V TURCIJI

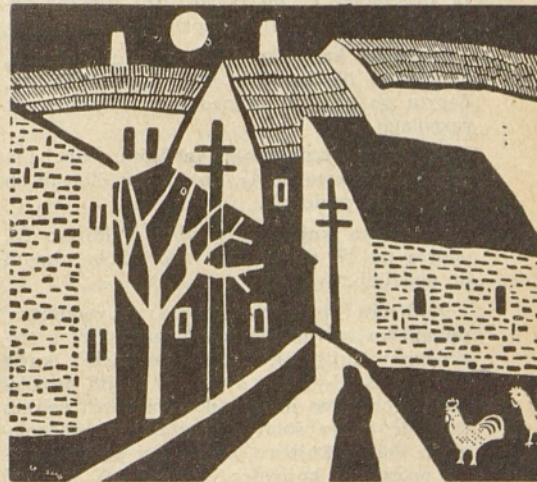
Prof. Mirabella Roberti in geom. Gerlini iz Trsta sta se udeležila znanstvenega izkopavanja v mestu Hierapolis v Anatoliji v Turčiji. Uspeh izkopavanja je bil odkritje osmerokotnega svetišča iz V. stoletja, grob in svetišče apostola Filipa in pa sledovi gledališča na prostem. Dela še niso zaključena.

NOVA KNJIZNICA

Ob desetletnici tržaškega semenišča so odprli v njem novo javno študijsko knjižnico. Knjižnica ima nad 13.000 del, ki so predvsem znanstveno bogoslovnega značaja. Med drugimi redkimi knjigami ima knjižnica tudi Dalmatinovo slovensko Sveto pismo tiskano leta 1584, ki je danes že prava redkost in dragocenost. Uradni naslov knjižnice je »Terrestinae ac iustinopolitanae dioceseos seminarii bibliotheca« ali po naše Semeniška knjižnica tržaško-kopske škofije.

Knjižnica je odprta tudi javnosti in se tako pridružuje ostalim javnim knjižnicam.

M. S.

Lojze Spacal: Kraški motiv

Fran Tratnik: Slepci,
ena najljepših slovenskih likovnih umetnin

URNIK TRŽAŠKIH KNJIŽNIC

Mestna knjižnica na trgu Hortis 4, odprta od 9. do 13. in od 16. do 19. ure. Ob sobotah popoldne in ob nedeljah zaprta. Čitalnica na razpolago.

Studijska knjižnica v ulici Geppa 9, odprta vsak dan razen ob sobotah popoldne in ob nedeljah in praznikih od 9. do 13. ter od 15. do 19. ure. Čitalnica na razpolago.

Univerzitetna knjižnica v ulici F. Severo 158, odprta vsak dan od 9. do 13. ter od 16. do 22. ure. Zaprta ob nedeljah in praznikih. Čitalnica na razpolago.

Ljudska knjižnica v ulici Polonio 4, odprta vsak dan od 18. do 20. ure, zaprta ob sobotah in nedeljah. Brez čitalnice.

Ljudska knjižnica v ulici Frausin 5, odprta od 15,30 do 20. ure s čitalnico. Ob sobotah in nedeljah zaprta.

Ljudska knjižnica v Miljah, odprta od 18. do 20. ure, zaprta ob sobotah in nedeljah, brez čitalnice.

Semeniška knjižnica v ulici Besenghi 16, odprta od 15. do 20. ure, zaprta ob nedeljah. Čitalnica na razpolago.

Knjižnica Jadranskega znanstvenega društva v ulici Annunziata 7, odprta od 9,30 do 12,30. Ob ponedeljkih zaprta.

Knjižnica Pedagoškega središča šolskega skrbništva v ulici Mazzini 25, odprta od 8. do 12. ure in od 15. do 19. ure. Ob sobotah popoldne in ob nedeljah zaprta.

Ameriška knjižnica USIS v ulici Galati 1, odprta od 10. do 13. in od 16. do 19,30 ure. Zaprta ob sobotah in nedeljah. Čitalnica na razpolago.

Knjižnica Germanskega inštituta v ulici Coroneo 15, odprta od 17. do 20. ure. Zaprta ob sobotah in nedeljah.

Francoska knjižnica v ulici Valdirivo 36, odprta od 17. do 20. ure, zaprta ob sobotah in nedeljah.

Studijska knjižnica, mestna, univerzitetna, semeniška in ljudske razpolagajo tudi s slovenskimi knjigami. Precej slovenskih knjig imajo zlasti Ljudske knjižnice in jih prosilci dobe brezplačno na posodo. Poleg teh velikih knjižnic imajo šolarji in dijaki na razpolago še šolske knjižnice, po okolici pa tudi razne prosvetne knjižnice. Zimski čas je pred vrati, ne dolgočasimo se pred televizijo. Vzemimo v roke dobro domačo knjigo!

»Skofijo Albano?« je vprašal škof kot v sanjah. Vsakdo ve, da je Albano stara in imenitna škofija onkraj rimskega obzidja. Albanski škof pa nosi tudi kardinalski klobuk.

»Stvar bi imela zelo dobre posledice,« je pripomnil kardinal, »o tem sem trdno prepričan. Med sinovi svete Cerkve imamo res sposobne in spretnne može. Toda prav v tem trenutku, ko so francoske in nemške stranke tako živahne in borbene, potrebuje Cerkev ljudi drugačnega kova, vsaj kar zadeva preprosto ljudstvo.«

Pomenljivo se je nasmehnil. »Kot kardinal in albanski škof boš v moji neposredni bližini — nam vsem zelo blizu. Lahko se bom opiral nate, Janez Francišek.«

»Ničesar si ne bi bolj želel,« je zaklical škof veselo kot navdušen šolarček. Za trenutek je pomislil na moč in sijaj, na živahne rimske ulice, na Cerkev, ki nonižuje kralje. »Ali pa bom moral zapustiti Remo?« je vprašal čez nekaj časa.

»Razumljivo, seveda. Moral boš zapustiti Remo. To bodo zahtevale tvoje dolžnosti,« je rekel kardinal.

»To bo pa težko,« je odvrnil škof. »Zapustiti bi moral Lipeta in vse svoje ljudi.« Vsi so mu vstali pred očmi: hromi, pohabljeni, zatirani.

»Tvoje berače že, nikakor pa ne Lipeta,« je odvrnil kardinal. »Berač naj bi šel na vsak način s teboj, kot živ zgled.«

»Ne, ne, to bi ne bilo prav,« je zaklical škof. »Eminenca, vi tega ne razumete. Lipe je težak že kot škofov berač. Kot kardinalov berač pa bi bil neznošen in oblasten. Vaša eminenca niti ne sluti, kako je ta človek oblasten.«

Kardinal je začudeno in osuplo gledal na škofa. »Ali se mi sanja, Janez Francišek,« je vprašal, »ali v resnici odklanjaš škofovski sedež in kardinalski klobuk zaradi navezanosti na ubogega berača?«

»O ne, ne, ne,« je zaklical škof v težki duševni muki. »Nikakor nisem niti najmanj navezan na tega berača — on je moj križ in moj trn. Toda zanj bi ne bilo dobro, če bi jaz postal kardinal. Trepetam ob misli, kaj bi bilo potem z njegovo dušo. In on ima tudi tovariše. Pepe Kljuka je sicer umrl. Slepa Marta in grbasti Beno pa sta še živa in še drugi so se jim pridružili.«

Kardinal se je smehljaj — ta smehljaj pa je komaj prikrival njegovo veliko razburjenost. »Mislim, da si na nekaj pozabil, Janez Francišek,« je rekel. »Zdi se mi, da si pozabil, da je pokorščina prva zapoved v sveti Cerkvi.«

»Stokrat sem rad pokoren,« je rekel škof. »Sveti oče naj stori z menoj, kar hoče. Naj me pošlje za misijonarja med divje poganе, naj mi vzame škofijo in me pošlje v hribe za župnika. Zadovoljen bom. Toda, dokler sem škof v Remu, moram tu vršiti svojo dolžnost. Ko sem prišel semkaj, seveda nisem tako mislil,« je dodal s tihim glasom, »in vendar se mi zdi, da je prav tako.«

Kardinal je dolgo molčal. Potem je vstal, stisnil škofu roko in odšel v svoje stanovanje. Škof je upal, da bo dobro počival. Sam je zaspal šele proti jutru. Ko pa se je prebudil iz nemirnih sanj, je opazil, da se iz kamina v kardinalovi sobi še vedno dviga dim.

Drugo jutro se je kardinal poslovil in nadaljeval pot proti Rimu. Večernega pogovora ni več omenil. Ko je odšel, je bil škof pobit in potolažen obenem. Srečanje s starim prijateljem mu je bilo v veliko veselje — tako se je tolažil. Ves čas med kardinalovim obiskom mu je ležala neka megla na duši, sedaj se je ta megla razblinila. Cutil pa je, da se mora sedaj razgovoriti z beračem in ta misel ga je težila.

Končno se je le vse dobro izteklo.

Škof je govoril z beračem, kot govoriš z otrokom: pojasnil mu je, da pač ni božja volja, da bi postal kardinal. Ostal bo škof v Remu. Lipe pa je ostal pri svojem mnenju. Večkrat je prekinjal škofovo pripovedovanje z zbadljivimi pripombami in izjavil, da ne bi bil nikdar postal škofov berač, če bi bil preje za to vedel. Vendar ni bil tako oblasten kot običajno in škof se je moral s tem sprijazniti.

(Dalje)

Poletje 1960

plodna doba za škandale

Miranda Zafred

Ljudje iz filmskega sveta, iz aristokracije, iz bogatih krogov milijarderjev so nas v zadnjih letih navadili na najbolj nenavadne škandale. S pomočjo tiska smo vsak dan priča njihovim vsakovrstnim doživljajem. Zato se danes več ničesar ne čudimo, pa naj uganjajo še tako velike neumnosti. Naučili so nas, da lahko od njih pričakujemo prav vse, tudi take stvari, do katerih komaj pride lahko samo bujna človeška domišljija. Casnikarji in fotoreporteri nas vsak dan seznanjajo z vsemi mogočnimi pripetljaji, ki si jih ti ljudje zamislijo iz dolgočasnja in razsipnosti, največ pa seveda iz popolnega pomanjkanja moralnega čuta, da ne govorimo o čutu človeške dostojnosti. Da, res je, bralci naravnost hlepijo po kakih izrednih novicah. Da so te novice izredne pa je zadosti, da obravnavajo zasebno in intimno življenje teh slavnih ljudi. Vendar je letošnje leto preseglo vsak prejšnji rekord v tem pogledu: tudi preprosti bralci so vsega tega že siti in nič več jih toliko ne mika vedeti, kaj dela ta ali oni igralec, s kom je bežala bogata dedinja, kako se je vedla ta ali ona princezinja, kdaj se bo poročil ta ali oni kralj. Vse ima svoje meje. In letos so ti »slavni« ljudje presegli te meje, tako da postajamo že siti vseh mogočih neumnosti, s katerimi polnijo časnikarji revije. Seveda opravljajo oni s tem samo svoj poklic; izgovarjajo se, da ima tak tisk največ uspeha pri povprečnem bralcu. Morda do neke mere to tudi drži. Vendar vsaka stvar naveliča, kadar jo delijo človeku v prevelikih obrokih.

Sistem »govorite o meni dobro ali slabo, toda govorite« je najučinkovitejše sredstvo, katerega se zvesto držijo vsi tisti, ki iščejo slavo — naj bo ta slava dobra ali slaba — ki jim jo lahko nudi tisk. To, kar je bilo nekdaj intimen dnevnik, je danes tiskovna konferenca, na katero pridrvijo časnikarji tudi iz najbolj oddaljenih dežel, da lahko prisostvujejo vsakovrstnim izpovedim, s katerimi interesirane osebe nikakor ne štedijo. Toda resnici na ljubo moramo priznati, da niso ti junaki najslabšega okusa samo ljudje iz filmskega sveta; med njimi so tudi ljudje iz visokih krogov, taki, ki so se izobrazili v najbolj znanih svetovnih zavodih.

Da se ne bi letošnje poletje začelo preveč dolgočasno, je rimski princ Orsini objavil svoje spomine, v katerih razodeva vse svoje življenje, zakaj in kako se je ločil od žene in kako da je samo za stavo postal ljubimec angleške igralka Belinde Lee. Na koncu zaključuje, da je »kljub vsemu zakon zanj nekaj zelo resnega in ne more pozabiti, da je katoliški zakon svet in nerazdružljiv.«

Orsinijevim spominom je sledila zadeva Fürstemberg-Pignatari, s katero so se obilno okoristile mnoge revije, ki so podajale natančne podatke o tem »slavnem« brazilskem milijarderju. Ni ga čudaštva, katerega se ne bi bil ta človek poslužil, da si zagotovi popularnost. Ogromno bogastvo, s katerim razpolaga, mu ni dovolj za reklamo. Poslužuje se drugih sredstev, saj so mu zaradi denarja vsa dostopna. Na neki način že mora zapravljeni svoje premoženje in svoj čas! Kaj pa naj drugega dela? »Toda zdi se, da bo mlada Ira, v katero je resno zaljubljen, dokončno spremenila njegovo življenje. Tokrat je bogati Baby našel pravo žensko.« Kolikokrat smo že brali take besede? Kaj pa naj še zna ceniti človek, ki ima od življenja vse, kar je mogoče kupiti z denarjem? Mar lahko goji tak človek v sebi še kaka plemenita čustva, ko pa se tako lahkomišlno igra s čustvi drugih?

Skoro istočasno začne časopisje poročati o nekem drugem trikotniku: Roger Vadim - Sacha Distel - Annette Stroy-

berg. Vadim in Annette se hočeta ločiti, a v zadnjem trenutku se zopet spravita in si obljubita, da bosta začela novo življenje. Toda njuni dobri nameni se porazgubijo kot prah v vetru in ponovno prideta do odločitve, da se ločita. Kar je držalo skupaj njun zakon, so bili v resnici le medsebojni ekonomski in trgovski interesi; z Vadimom je Annette igrala svoj prvi film, poleg tega pa noče zgubiti svoje hčerke — nedolžne žrtve njunega neurejenega življenja. Annette je zelo lepa, zato je Vadimu učinkovito reklamno sredstvo. Sacha je zaljubljen v Annette, ker ga ta spominja na Brigitte Bardot, katere si kitarist »ne more iztrgati iz srca.«

Italijanski igralec Maurizio Arena je končno našel tisto, ki je zanj najvažnejša ženska: Anno Mario Pierangeli. Tudi ona je po »žalostni preizkušnji« s svojim prvim možem našla v Mauriziju dobrega in skrbnega očeta za svojega sinčka. Revije ju prikazujejo z vsemi mogočimi fotografijami. Ona si je njemu na ljubo ostrigla dolge lase, on komponira njej v čast nove popevke. Poročila se bosta kmalu, saj sta tako srečna! Oba vesta, da se tokrat ne motita. In kaj se zgodi po nekaj tednih? »Dovolj z Areno! Med nama ni bilo nikoli nič!« — je nova trditev Anne Marie, ki se v Benetkah sreča z možem in ima spet dolge lase ter svoj navadni, večni stil lažne nedolžnosti.

V istih vročih dneh zaloti Franco Mancinelli svojo ženo Elso Martinelli v stanovanju fotografa. Druga ločitev zakona. Četudi je tudi tu vmes dete, ki nima nobene krivde, da je hčerka nespametnih staršev, gresta zakonca vsak po svoji poti. Glavno je to, da vsak izmed njiju živi svoje življenje, ne oziraje se na drugo.

Preden se zaključi avgust, se zaključi tudi poglavje bogate španske dedinje Sylvie Casablancas, ki je bila nekdaj zaročena z Ago Khanom. Lani je pobegnila zdoma s priletnim ameriškim skladateljem. Prijeli so jo in jo vrnili očetu; spet je zbežala, a tokrat si je izbrala mlajšega in prikupnejšega partnerja: idola vseh žensk, slavnega tenista Jeana-Noëla Grindo. Spet jo je policija ujela, a ona ponovno zbeži in se vrne k »dragemu«, trdno odločena, da ga nikoli več ne zapusti.

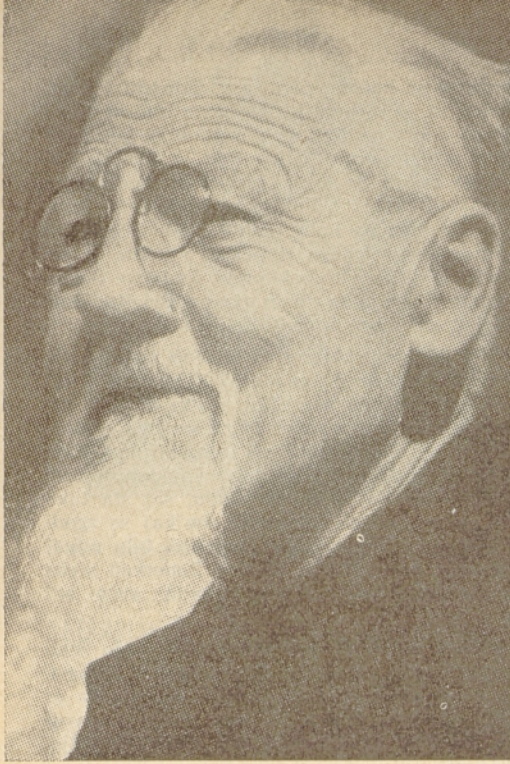
Niti temu se ne čudimo, da napravi Elza Maxwell svoje olimpijske igre za dokumentarni film: v metu kopja, loka in dviganju uteži. Ali je sploh še kaka stvar, ki je ne bi ta klepetulja vseh časov poizkusila? Če je bila mati narava dokaj skopa z njo, se pa ta ženska maščuje na ta način, da se poslužuje drugih sredstev za svoj ekshibicionizem, ko pa ne more razpolagati s kako lepoto.

To intenzivno poletje ni prizaneslo niti mrtvim. Giulia Occhini je objavila svoje spomine in seznanila bralce do najmanjših podrobnosti o svojem skupnem življenju s Coppijem. Tedaj se je zbudila tudi njegova zakonita žena in povzela besedo v drugem tedniku. To je kot nekak dvoboj med tema dvema ženskama, od katerih si vsaka lasti svoje pravice nad ubogim Coppijem, ki niti v grobu nima miru.

Najslavnejša angleška gledališka dvojica — Laurence Olivier in Vivien Leigh — se dokončno razide po skoro dvajsetih letih skupnega zakonskega življenja. Nič ne pomagajo žene solze. Mladost je zmagala in veliki igralec se ji je rade volje podvrnil.

Poletje je bilo že pri koncu in mislili smo že, da je tudi poletnih škandalov konec. A motili smo se: kaj beremo v vseh časopisih v velikih mastnih črkah? Nezaslišano! »Brigitte Bardot je hotela napraviti samomor! Zakaj je hotela napraviti ta skrajni korak, ni nikomur znano.« Spet dogodek, ki se pridružuje celi vrsti drugih, s katerimi so vsi ti slavni junaki poskrbeli, da se ne bi ljudje preveč dolgočasili.

Kaj je bilo letošnje poletje v zraku, da so toliki ljudje zgubili vsak čut dostojnosti in sramežljivosti? Princ in princezinja, ničemurni milijarderji, razvajene dedinje, igralci velikega talenta in neumni zvezdniki so torej osebnosti, ki so letos polnile kronike. Vsi ti ljudje so imeli nekaj skupnega: željo živeti v javnosti svoje intimno življenje. Vsi so se razodeli kot junaki brez vsakršne osebnosti in fantazije in polagoma se jih je naveličalo tudi preprosto občinstvo, ki je res zelo potrpežljivo, a ki z druge strani želi obnoviti svoje mite in imeti nove idole. Najbolj smešno in absurdno pa je dejstvo, da so prav ti slavni junaki tisti, ki se pritožujejo nad časnikarji in fotoreporterji, češ da jim ne dajo nikoli miru.

JOŽE PLEČNIK

največji slovenski arhitekt, ki je gradil slovenski športni stadion, gradil pa tudi stavbe — cerkve in javna poslopja. Po njegovih načrtih je zgrajena največ Ljubljana sama, v njej in po ostali Sloveniji pa so razsejani najlepši arhitekturni spomeniki mojstra Plečnika.

“MANEVRI”

Slovenska dramska noviteta, ki smo jo imeli priliko videti pred nekaj dnevi prvič v avditorju in potem še na odrih v tržaški okolici, vzbuja pozornost, mnogo komentarjev in najrazličnejša mnenja.

Pisatelj Jože Javoršek, ki v svojem literarnem ustvarjanju raste iz slovenske sredine, zraven pa je obogaten z moderno sodobno, posebej francosko duhovno tvornostjo, je hotel znova oživiti mit Martina Krpana. To pa na ta način, da bi ga dvignil iz davnine in presadil v sodobni življenjski utrip. Zamikala ga je zgodba, ki je življenjska pot slovenskega naroda skozi vso zgodovino. Prevzet je bil od zdravja in prirodnosti, vere in moči te personifikacije naroda v Krpanu, prevzet od klenosti in lepote jezika. In želel je to zdravje in življenjsko moč od nekdaj prenesti v sedanost; z vsemi izkušnjami in z vsemi spoznanji, med katerimi je poslednje to, da se Krpan in Brdavs ne bosta več borila med seboj in s tem koristila edinole skupnemu sovražniku.

Ne vem, ali se je Javoršku delo povsem posrečilo. Iz celotne predstave res diha Martin Krpan, njegova zgodba in njegov simbol. Drži, da se je, kot pravi nekdo, »slovensko ljudsko odrsko ustvarjanje od tistih časov, ko je Fran Govekar v svoji odrski priredbi Martina Krpana vodil po odrskih deskah Krpanovo kobilu — pa do danes, ko vam predlagamo kobilu v »Manevrih«, v slovenskem gledališkem življenju marsikaj bistveno spremenilo. Te bistvene spremembe lahko označimo z enim samim stavkom: Slovensko gledališko življenje je postalo del evropskega gledališkega življenja.« Toda od te-

Pomen športa

Avgust Horvat

Sport je v našem času razširjen med vsemi stanovi in sloji, pri vseh civiliziranih narodih.

Številne so vrste športa, med katerimi lahko vsak najde in izbere sebi primerno panogo. Ni razlike med starimi in mladimi, čeprav v športu prevladuje mladina.

Sportno udejstvovanje, gojenje in prakticiranje športa je lahko individualno, lahko kolektivno. Zadnje prevladuje pred prvim.

Ustanavljajo se športna društva, organizacije in zveze, narodnega in mednarodnega značaja.

Obširni in moderni športni stadioni vabijo množice gledalcev, a predvsem vzgajajo lepo število tistih, ki so posvetili razpoložljive življenjske sile ne iskanju denarja, ampak lepim idealom in ciljem, ki jih ima zdravo pojmovanje športa.

Šport propagira tisk. Skoraj ni več časopisa, ki ne bi govoril o športu. Imamo specializirane časopise, ki so posvečeni izključno športu in telesni vzgoji.

Življenje dokazuje, da ni potrebno posebej opravičevati, da nam je šport potreben, in sicer zaradi zdravja na splošno, zaradi moralne in civilne vzgoje, zaradi vsakdanjih delovnih področij in sodobnega načina življenja. Potreben je predvsem mladini, posebej mladini v razvojni dobi.

Cilj športa

Šport je sredstvo za pravilen razvoj, uporabo in obvladanje energij, ki so zaprte v šloveku in v vsakdanjih opravilih premalo ali enostransko uporabljene.

Najsplošnejši cilj športa je vzgoja, razvoj in utrjenost telesa z dinamične in statične strani. Drugi cilj je uporaba in služba športno razvitega in gojenega telesa duši, za notranje intimno in splošno zunanje življenje človekove osebnosti. Največji in glavni cilj pa je, da služi izpopolnjevanju človekove osebnosti, voditi človeka in ga pripeljati k Bogu.

Vsaka stvar, ki služi določenemu namenu mora imeti zakone in pravila, določeno področje, neko mejo in omejitve. Zato mora šport upoštevati zakone anatomije, fiziologije in psihologije, moralne in socialne zakone ter vsa najnovejša odkritja na področju teh znanosti.

Šport je umetnost. Veselje in moč, ki iz njega izhajata je podobno veselju umetnika ob obvladanju instrumenta. Zato moramo razlikovati inštrument, umetnika ob obvladanju inštrumenta.

Inštrument je človeško telo, umetnik je človek kot umsko bitje, boljše duša, ki je vodilo življenja.

Iz teh načel vidimo, da ima šport po svoji naravi, namenu in cilju fiziološki, etični in socialni značaj.

Fiziološki značaj športa

Skrbeti moramo za telo, za zdravje, tako nam ukazuje zapoved in naravna zdrava pamet. Skrbeti moramo, da pravilno funkcionirajo vsi organi telesa, čuti in instinkti, da se pravilno uporabljajo energije.

Skrb za zdravje nas sili, da si utrdimo telo, da ga pripravimo odpornega zdravju škodljivim vplivom. Zrak, ki ga vdihujemo je prenapolnjen z bacili, kljub temu, da ga neposredno ne čutimo in se ne zavedamo. V mestu ga zastuplja promet, številne motorne, tehnične in znanstvene naprave vseh vrst, kopičenje ljudi na majhnem prostoru, premajhna in nezdrava stanovanja. Zrak zastupljajo številne tovarne in laboratoriji. Kraj dela ali je prenapolnjen ali že po naravi in značaju dela škoduje zdravju. Delavnica, tovarna in pisarna nas utrujajo fizično in duševno.

Že sam način modernega življenja škoduje zdravju. Življenje poteka v zaprtih prostorih, lokalih in dvoranah, kjer ni svežega zraka. Zato podležemo vsakemu prehladu, zato toliko boleznih in bledih obrazov.

Človeško telo potrebuje zraka in splošne razgibanosti. Nudi ga športno področje, športno igrišče, športna organizacija s svojim delom in prizadevanji. Toda zašeti se mora že v mladosti, že v mladosti utrjevati telo, da pozneje ne bo prepozno.

Šport je eno izmed najučinkovitejših sredstev preventivne medicine, ker pomaga preprečiti bolezni. Vsak je rajši zdrav kot bolan, zato mora iskati način in sredstev, da si to zdravje ohrani.

Predvsem mora mladina gojiti šport in si utrjevati telo. Na splošno so nezdrave razmere, v katerih živi in dela. Če je mladini življenjsko potrebno, ga mora skupnost smatrati za svojo dolžnost.

Etični značaj športa

Skrb za zdravje, za telo, njega pravilni razvoj in lepoto ni v nasprotju z etičnimi zakoni. Iz ust istega Boga, ki je obsodil naše kosti in meso v prah, je bila dana obljuba, da bo to telo s kostmi in mesom zopet vstalo poveljano poslednji dan. Telo ni ustvarjeno in obsojeno na večer prah, pripada Stvarniku, je tempelj sv. Duha, zato mora nositi in hvaliti Boga.

Duša in nje potrebe so vodilo športa, njene težnje in cilj, težnje in cilji športa.

Ni končni in pravi namen športa močne mišice, estetsko oblikovano telo in trajno zdravje. To je posrednega pomena. Duša potrebuje zdravo telo za normalni razvoj človekovega notranjega življenja. Glavni cilj je zdravje duše, dosega namena življenja in človekovega končnega cilja. Duh je, in ne meso, ki vodi in oblikuje svet.

Če se duša podredi telesu, isto postane masa materije, ki vzame človeku pravi pomen in smisel življenja. Zato v športu ni najboljši in prvak tisti, ki postavlja rekorde, se postavlja z uspehi in občudovanjem drugih, ampak tisti, ki zna zmagati lastno telo, podrediti njegove sile, čute in nagne zahtevam duše, ukazom večnih zakonov življenja. Šport mu je le sredstvo za usmerjevanje fizičnih sil in zdravja k neminljivim idealom, ki jih ima pred seboj vsak duševno in moralno uravnotežen človek.

Iz tega izhaja, da je šport potreben tudi iz moralnega stališča in to predvsem mlademu človeku, da more pravilno uporabljati in usmerjati življenjske energije, ki jih redni življenjski nazori ne izčrpajo, zaradi usmerjanja mladostnih pr ebujajočih se sil, gospodstva nad samim seboj, zaradi vzgoje volje, značaja in utrditve vere. Fizično zdravje mora nujno služiti duševnemu zdravju.

Socialni značaj športa

Pravilno pojmovanje športa služi življenju telesa in duše, oblikuje zdravega in popolnejšega človeka v družbi.

Fizično zdravje poedincev je za družbo velikega pomena. Največje važnosti je duševno zdravje, iz katerega izhaja neposredno tudi socialno zdravje.

Prí športu se s prostovoljno odpovedjo in podvrženostjo disciplinirajo človekove fizične sile in volja. Utrjuje se telo in volja, spoznanje, da se je za dosego silja in uspeha treba podrediti pravilom, se vaditi, premagovati, potrpeti in služiti. Najmočnejši in najboljši je najskromnejši, služi vsakemu in vsem. To so bistvene socialne lastnosti športa, ki jih mora športnik prenesti v družbo, uresničiti in prakticirati v medsebojnih odnosih na vseh področjih življenja.

Šport vzgoji človeka tekmovati z bližnjim brez zavisti, nevoščljivosti in zahrbtnosti. Spozna lastno nemoč, da je za uspehe potrebna vztrajnost, potrpežljivo prenašanje nevšečnosti, posnemati in slediti vzgledu boljših, imeti veliko dobre volje in optimizma, sodelovati in vztrajati z bližnjim.

V sovraštvu, zavisti in nevoščljivosti razdejane sodobne družbe, v kateri ni mesta za slogo, medsebojno spoštovanje in odpuščanje, potrebuje ljudi, ki znajo iskati sožitje, idealov, ki družijo ter s svobodno zavestno ouločitvijo služijo skupnemu dobremu.

Pravilno pojmovani šport ne vzgaja individualistov, egoistov, materialistov in brezbriznežev za skupno stvar, ampak socialno tvornega človeka.

S pravilnim pojmovanjem in prakticiranjem športa skrbimo za trajno zdravje: fizično, etično in socialno. Vse nam je potrebno, ker je vse medsebojno in neločljivo povezano.

daj se je spremenil tudi ideal slovenskega junaka. Ne sramujemo se Krpanove poštenosti odkritosti in pristnosti, neprijetno pa nam je ob njegovi robotosti in grobosti, včasih vulgarnosti. Verjetno morejo »Manevri« mnogo več povedati v Sloveniji kot pa tržaškemu občinstvu. Treba je upoštevati, da široka plast gledalcev vse tiste kulturne problematike okoli Martina Krpana v vsej globini ne pozna in da kaka rahla satirična puščica, ki lahko v Sloveniji pomeni srčno sprostitvev, tu sploh ne ogreje, ker ni v popolnem demokratičnem življenju aktualna. Kar pa še posebej neprijetno učinkuje na tržaškega gledalca je občutek, ki ga more razumeti samo tisti, ki tu živi, neprijetni občutek, ko predstavlja slovenskega junaka robot kmečki človek. Tržaški Slovenec je slišal že toliko zbadljivk na ta račun, da je silno občutljiv, ko nekdo predstavlja gorjanstvo njegovih ljudi. Pa čeprav je to davnina.

Kdo bo rekel, da pač »Manevrov« ne smemo gledati na ta način. Vendar jih drugače gleda malo ljudi. Spričo tega ima se stavljalec repertoarja tržaškega gledališča toliko težjo nalogo.

V ostalem se zdi prvi del boljši kot drugi. Drugi je že razvlečen, premalo zanimiv in problematičen. V prvem sicer moti tista detus ex machinalnost, da vžge vino misel na predstavo in so že tam pripravljene obleke za predstavo o Martinu Krpanu; čeprav hoče avtor reči, da je vse to čakalo v manevrski mrtvašnici — nekdanj prosvetnem domu — kdaj se bo umaknila prvenstvena skrb za vojaške zadeve in se bo spet začelo prosvetno in kulturno življenje. Kljub sorazmerno dolgi ekspoziciji, je predstava Krpana še vedno malo upravičena. Tudi v ostalem se zdi, da bi bilo mogoče zgodbo vse bolj strniti in zgostiti. Posebej pa za Trst ni najbolj posrečeno izbrano delo v taki obliki in predstavi kot je.

Jože Babič je že več izvirnih slovenskih del z veliko ljubeznijo zrežiral prav v Trstu. V mnogih primerih so ta dela uspela samo zaradi njegove skrbne in izredno domiselne ter bogate režije. Gotovo je z enako ljubeznijo režiral tudi »Manevre«. Vendar se zdi, da mu tokrat to delo ni tako uspelo kot navadno. Če vtis ne vara, je imel premalo časa za to predstavo; navadno namreč ne uide igralcem najmanjša niansa, ki bi je režiser Babič ne usmeril, tokrat pa je bilo preveč kričeče sprostitev. Ali pa se je hotel režiser na ta način približati commediji dell'arte. Glasbo Aleksandra Vodopivca je režiser posrečeno vključil v spremljavo enega vojakov, ki ga je igral Adrijan Rustja, vendar je bil ta vojak le premalo vključen v dogajanje in je prej motila njegova igra brez besed kot pa izvirno vplivala. Če je bil namreč eden izmed vojakov in to je bil, ker se je udeleževal skupinskih prizorov, je nekam anahronističen samo v mimiki in igranju na klavir, sicer pa brez besedila, živahen in zdrav kot je sicer. Zdi se, da bi se moral tudi scenograf bolj približati slogu parodije, kot pa se je.

Igralci so se skušali čim bolj živeti v svoje vloge in naloge.

Pisatelj, ki je gledal premiero, je gotovo čutil sam, v koliko se mu je posrečila zamisel. Posebej je važno to še zato, ker je Javoršek eden tistih sodobnih slovenskih pisateljev, ki čuti nalogo in poslanstvo, ki ga ima. Brez dvoma bo napisal še nova dramska dela, s katerimi bo obogatil slovensko dramsko književnost.

Jože Peterlin

Gotovo je že vsem znano, da je naša radijska postaja ponovno pričela s sobotnimi zabavnimi večeri. Pet let jih ni bilo in v teh petih letih je radijsko vodstvo, pa tudi uredništvo naše revije, prijelo mnogo pisem, z željo, naj bi vodstvo to oddajo spet uvedlo. Čemu jih ni bilo? Odgovorov na to vprašanje je več, od vseh pa eden najbolj drži in sicer: vodstvo ni imelo primerne teksta. In ta odgovor prinaša spet na dan prepričanje ali mnenje, da Slovenci nismo zmogni humorja, da v slovenskem človeku ni humorja.

Danilo Lovrečič, ki zabavne večere piše, ni tega mnenja. Preden mu predamo besedo, da nam kaj o svojih oddajah pove in razloži, kaj misli o humorju pri Slovencih, naj napišemo, da je ravnateljstvo radijske postaje z njegovimi teksti zadovoljno; kar pa več velja, zadovoljni so, kot vsepovsod slišimo, tudi poslušalci, ki so jih prve oddaje spravile do pristrčnega smeha.

»Ne vem, kaj naj bi povedal o svojih oddajah. Skromen sem in skromen tudi ostane, če rečem, da gotovo ni še nobena radijska postaja na svetu imela tako lepih oddaj. Trenutek, da pokažljam in sedaj naprej! No, ker imam že lepo priložnost, se hočem tudi tale trenutek zahvaliti ravnateljstvu, ki je parodije rednih oddaj sprejelo ali dovolilo.

O pomanjkanju humorja pri Slovencih, mislim... da nam ne manjka samo humorja. Pardon! Ne, brez šale! Mislim, da je to bolj neumen kompleks kot resničnost. Prepričan sem, da so tudi med nami odlični humoristi, ki pa nimajo možnosti in sredstev, da bi prišli do veljave, ali da bi se vsaj začeli uveljavljati. Mogoče je humor pri nas stvar bodočnosti. Sicer pa nas je tudi malo. Ali pride, na primer na milijon in pol recimo Italijanov en tako majhen - velik humorist kot je Ježek? In ima isti narod štirideset (toliko je namreč številčno večji) izredno dobrih humorističnih tednikov, kot ga imamo mi in sicer Pavliho, ki izhaja v Ljubljani, kjer je Tivoli, kjer spomladi cvete pomlad? Ne razumete mojih mnenj? Potem končam. Se prej pa, najlepša hvala vsem tistim, ki so mi pisali in poslali vesele zgodbe s prošnjo, naj jih uporabim. Ali ni to dokaz, da so med nami ljudje, ki se čutijo zmožne napisati nekaj smešnic?

Tako nam je odgovoril Danilo Lovrečič. Kaj naj bi mu rekli! Poslušajte njegovo oddajo v soboto zvečer — vsako drugo soboto.

Tudi po več letih

Na naši radijski postaji je po dolgem času spet zapel baritonist Marijan Kos. Pred leti, ko so se pevski zbori, gledališče in druge skupine, ki delujejo pod pokroviteljstvom komunistične, ozir. socialistične stranke, preselili z nastopi na koprsko postajo in bojkotirali tržaško, je Marijan Kos neutrudno pripravljaval koncerte na domači postaji. Ostal ji je zvest in vdan. Kasneje tedanjemu slovenskemu vodstvu postaje Marijan Kos ni bil več simpatičen. Več let ni imel koncerta na postaji. Šele zadnji čas so mu popravili krivico in po več letih je Marijan Kos spet pel.

NA VALOVIH NAŠE

VSAK DELAVNIK

Jutranji koledar in jutranja glasba po otvoritvi ob 7.00 in ob 8.00. Poročila ob 7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 17.15, 20.15 in 23.15. Dejstva in mnenja (Matej Poštovan) ob 14.30. Kulturni obzornik (Franc Jeza) ob 18.15. Sport (Bojan Pavletič) ob 20.00.

Vsak petek: Umetnost in prireditve v Trstu ob 21.00, **vsako soboto:** Teden v Italiji ob 20.30.

VSAKO NEDELJO

Kmetijska oddaja (dr. Ivan Baša) ob 9.00, nato ob 10.00 prenos sv. maše iz cerkve sv. Justa, vmes pridiga. Ob 12.15 Vera in naš čas (Stanko Zorko). Kdo, kdaj, zakaj — kronika sedmih dni v Trstu (Mitja Volčič) ob 13.00. Ob 14.30 Teden dni v svetu. Nedeljski vestnik ob 19.00. Nedelja v športu (B. Pavletič) ob 22.00.

TEDEN OD 27. NOV. DO 3. DEC.

• **NEDELJA**, ob 8.30 Poslušali boste; ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Pravljica o štorkljah in živi punčki (T. Curk); ob 12.30 Glasba po željah; ob 16.00 Popoldanski koncert; ob 18.30 Iz italijanskega glasbenega sveta; ob 21.00 Iz zbirnice slovenskih narodnih pesmi: »Turk že zbira silno vojsko« (M. Tomazin); ob 21.30 Koncert »Tržaškega kvarteta«; ob 23.00 Glasba iz davnih časov.

• **PONEDELJEK**, ob 14.45 Vrtljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Znani sodobniki: Moise Combe (F. Jeza); ob 18.30 Mladi solisti; ob 19.00 Znanost in tehnika: Planetna biologija (J. Nabergoj); ob 20.30 Verdi: Sicilijanske večernice, opera v 5 dejanjih.

• **TOREK**, ob 11.45 Vrtljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 13.30 Glasba po željah; ob 18.00 Radijska univerza: Čudovitosti rastlinstva (I. Rudolf); ob 18.30 Samospevi Dvoržaka in Bartoka; ob 21.00 Tvorница sanj, obzornik filmskega sveta (T. Mislej); ob 21.30 Koncert violonista Baldassareja Simeona; ob 22.00 Pot v umevanje sodobne poezije: Kaj je dala poeziji romantika (V. Beličič).

• **SREDA**, ob 11.45 Vrtljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Rudninska bogastva morja: Iz slane vode dobivamo z elektriko nove snovi (M. Kalin); ob 18.30 Mario Zafred: Četrta simfonija; ob 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starc); ob 20.30 Radijski oder: Veseli vladar (I. Washington - M. Javornik), komedija v 3 dej.; ob 21.45 Škerjanc: Sonetni venec, kantata v 3 delih.

• **CERTREK**, ob 11.45 Vrtljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Radijska univerza: Nekaj o kemoterapiji (R. Dolhar); ob 18.30 Slovenski samospev, iskanje novih poti: Ravniki; ob 20.30 Simfonični koncert Ork. trž. filh.; ob 21.15 Književnost: Mladinska dela I. Bevka (M. Jevnikar); ob 22.10 Umetnost: Velika rimska nagrada francoske akademije.

• **PETEK**, ob 11.45 Vrtljak — pisani odmevi današnjih dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Etnografski zapiski: Pri plemenu Jukunkun v Gvineji (V. Haljdnik); ob 19.00 Šola in vzgoja: Ustrahovanje se v vzgoji maščuje (I. Teuerschuh); ob 22.00 Obletnica tedna: Belgija in Luksemburg postaneta neodvisna, pred 130 odnosno 100 leti (I. Rudolf); ob 22.15 Italijanska povojna glasba.

• **SOBOTA**, ob 11.45 Vrtljak — pisani odmevi današnjih dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 15.30 Radijski oder: Sosedov sin (J. Jurčič - M. Javornik), radijska igra; ob 18.00 Radijska univerza: Razvoj Evrope (I. Artač); ob 18.30 Charnier: Pastoralna suita; ob 19.00 Pomenek s poslušalkami (M. Prepeluh); ob 21.00 Veseli večer.

TEDEN OD 4. DO 10. DECEMBRA

• **NEDELJA**, ob 8.30 Poslušati boste; ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Zalika in pošast (L. Rehar); ob 12.30 Glasba po željah; ob 16.00 Popoldanski koncert; ob 18.30 Glasbene slike; ob 21.00 Iz zbirnice slovenskih narodnih pesmi: Neusmiljena gospoda (M. Jevnikar); ob 21.30 Schumann: Kvintet za klavir op. 44; ob 23.00 Glasba iz davnih časov.

• **PONEDELJEK**, ob 11.45 Vrtljak — pisani odmevi naših dni; 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Znani sodobniki: Turški general Gemal Gürsel (J. Nabergoj); ob 18.30 Vivaldi, Galuppi, Händel; ob 19.00 Znanost in tehnika: Letalski blagovni promet (S. André); ob 21.00 Galuppi: Podeželski filozof, opera v 3 dej.; ob 22.00 Nove knjige in izdaje.

• **TOREK**, ob 11.45 Vrtljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 13.30 Glasba po željah; ob 18.00 Radijska univerza: Čudovitosti rastlinstva (I. Rudolf); ob 18.30 Samospevi Debussyja, Ravela, Granadosa in Calleja; ob 21.00 Tvorница sanj, obzornik filmskega sveta (T. Mislej); ob 21.30 Koncert pianista Andra Pregerja; ob 22.00 Pot v umevanje sodobne poezije: Budelaire utre pot sanjam in fantaziji (V. Beličič).

• **SREDA**, ob 11.45 Vrtljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Dragoceni kamni: Tajinstveni svet briljantov (M. Kalin); ob 18.30 Janaček: Simfonietta; ob 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starc); ob 20.30 Radijski oder: Tri sestre (P. Čehov - A. Pirjevč), drama v 4 dej.; ob 22.40 Kodaly: Psalmus Hungaricus.

• **CETREK**, ob 10.00 Pridiga; ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Mizarček Svedriček (S. Martelanc); ob 15.30 Radijski oder: Šentjurjevski provizor (Kociper), drama c 3 dej.; ob 18.00 Zlata ptica, črtica M. Švajncar; ob 18.30 Slovenski samospev: Mladi rod; ob 20.30 Simf. koncert; ob 21.00 Književnost: Gianna Manzini: Noetova barka (J. Tavčar); ob 22.00 Umetnost: Schubert na Slovenskem (D. Cvetko).

RADIJSKE POSTAJE

• PETEK, ob 11.45 Vrtiljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Etnografski zapiski: Ladaki, indijski Mongoli pod Himalaja (V. Hajdnik); ob 18.30 Skladbe Milhauda in Bartoka; ob 19.00 Sola in vzgoja; Verski moment v vzgoji (msgr. J. Jamnik); ob 22.00 Obletnica tedna: Friedrich Engels, življenje in delo, ob 140 obletnici rojstva (I. Učeničnik); ob 22.15 Italijanska povojna glasba.

• SOBOTA, ob 11.45 Vrtiljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 15.30 Radijski oder: Od tvojega do mojega (Verga-Mlekuž), igra v 3 dej.; ob 18.00 Radijska univerza: Razvoj Evrope (I. Artač); ob 18.30 Stravinski: Ognjeni ptič; ob 19.00 Pomenek s poslušalkami; ob 21.00 Neverjetno toda res: Iskanje nesmrtnosti (Meano-Mlekuž), radijska zgodba.

TEDEN OD 11. DO 17. DECEMBRA

• NEDELJA, ob 8.30 Poslušali boste; ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Jurček in gozdni mož (D. Kraševc); ob 12.30 Glasba po željah; ob 16.00 Popoldanski koncert; 18.30 Iz ital. glasbenega sveta; ob 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: Oj ta vojaški boben (L. Rehar); ob 21.30 Schubert: Kvartet v d-molu; ob 23.00 Glasba iz davnih časov.

• PONEDELJEK, ob 11.45 Vrtiljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Znani sodobniki: Sovjetski maršal Malinovski (J. Nabergoj); ob 18.30 Mladi solisti: Trio Lorenz; ob 19.00 Znanost in tehnika: Letalo lastovka (S. André); ob 20.30 Bellini: Razbojnik, opera v 2 dej.; ob 22.00 Nove knjige in izdaje.

• TOREK, ob 11.45 Vrtiljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 13.30 Glasba po željah; ob 18.00 Radijska univerza: Čudovitosti rastlinstva (I. Rudolf); ob 18.30 Samospevi; ob 19.00 Pisani balončki; ob 21.00 Tvorica sanj, obzornik filmskega sveta (T. Mislej); ob 21.30 Koncert violinista Alda Bellija; ob 22.00 Pot v umevanje sodobne poezije: Rimband razbije stvarnost (V. Beličič).

• SREDA, ob 11.45 Vrtiljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Dragoceni kamni (M. Kalin); ob 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starc); ob 20.30 Radijski oder: Tujci (Dardi-Javornik), igra v 4 rej.; ob 22.30 Prokofjev: Aleksander Nevsky.

• CETRTEK, ob 11.45 Vrtiljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Radijska univerza: Nekaj o kemoterapiji (R. Dolhar); ob 18.30 Slovenski samospevi; ob 19.00 Širimo obzorja: Cerkve - Nabrežina; ob 20.30 Simf. koncert; ob 21.00 Književnost: Zbrana dela Mirana Jarca — Človek in noč (A. Rebula); ob 22.00 Umetnost: Priprave za Italija 1961.

• PETEK, ob 11.45 Vrtiljak — pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsako-

gar nekaj; ob 18.00 Etnografski zapiski: Pri plemenu Ouled Tahar v Maroku (V. Hajdnik); ob 19.00 Sola in vzgoja; ob 22.00 Obletnica tedna: Kipar Avgust Rodin, ob 120-letnici rojstva (M. Pavlin); ob 22.15 Italijanska povojna glasba.

• SOBOTA, ob 11.45 Vrtiljak — odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 15.30 Radijski oder: Ivanova dogodivščina (Andrejev-Sudoli-Rehar), rad. igra; ob 18.00 Radijska univerza: Razvoj Evrope (I. Artač); ob 18.30 Suite in plesi; ob 19.00 Pomenek s poslušalkami; ob 21.00 Veseli večer.

TEDEN OD 18. DO 24. DECEMBRA

• NEDELJA, ob 11.30 Oddaja za najmlajše: »Začarani grad« (Lea Pertot), pravljica igra; ob 16.00 Popoldanski koncert; ob 18.30 Glasbene slike; ob 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Adventno pričakovanje« (M. Tomazin); ob 21.30 Komorni koncert; ob 23.00 Glasba iz davnih časov.

• PONEDELJEK, ob 18.00 znani sodobniki: »Arhitekt Buckminster Fuller« (T. Černigoj); ob 19.00 Znanost in tehnika: »Novi tipi Hover vozil« (Aljoša Vesel); ob 20.30 Massenet: »Werther«, opera v 4 dej.; ob približno 22.00 Nove knjige in izdaje.

• TOREK, ob 18.00 Radijska univerza: Čudovitosti rastlinstva (Ivan Rudolf); ob 18.30 Samospevi; ob 19.00 Pisani balončki; ob 21.00 Tvorica sanj, obzornik filmskega sveta (Tomaž Mislej); ob 21.30 Koncert tenorista Mitje Gregorača, pri klavirju Pavle Šivic; ob 22.00 Pot v umevanje sodobne poezije: »Mallarmé, stvaritelj čiste poezije« (V. Beličič).

• SREDA, ob 18.00 Dragoceni kamni: »Cirkon in njegov žlahtni različek hiacint« (Mario Kalin); ob 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starc); ob 20.30 Radijska igra: »Antigona«, tragedija v 1 dej. (Sofoklej, - Fr. Albrecht).

• CETRTEK, ob 18.00 Radijska univerza: Nekaj o kemoterapiji (R. Dolhar); ob 18.30 Slovenski samospevi; ob 19.00 Vzori mladini: Početki omike — zgodovina Mohenja Dara; ob 20.30 Simfonični koncert ork. Trž. filharm.; ob 21.00 Književnost: »ocena knjige Nina Palumba: Amitranovi otroci« (Fr. Jeza).

• PETEK, ob 18.00 Etnografski zapiski: »Na obalah jezera Titicaca« (Vili Hajdnik); ob 19.00 Sola in vzgoja — »Božič naj družji naše družine« (Ivan Teuercshuh); ob 21.20 Koncert operne glasbe; ob 22.00 Obletnica tedna — »Spomin na trubadurja Wolframa von Eschenbacha, ob 800-letnici rojstva« (J. Hočevar); ob 21.15 Italijanska povojna glasba.

• SOBOTA, ob 15.30 »Zbogom, drevesce!« (Aldo Nicolai, prev. M. Javornik), igra v 3 dej.; ob 18.00 Radijska univerza: Razvoj Evrope, II. »Novi vek« (Ivan Artač); ob 18.30 Slike in plesi; ob 19.00 Pomenek s poslušalkami (M. Prepeluh); ob 21.00 Božična oddaja (sestavil Jože Peterlin).

Vloga tržaškega radia med volitvami

Od izida zadnje številke »Mladice« do sedanje, so razgibale tržaško ozračje pokrajinske volitve in volitve v okoliških občinah. Posebno vlogo je imela pri tem italijanska radio-televizija. Tudi v naših tržaških razmerah je opravljal radio veliko delo: v svojih oddajah je v duhu prave demokracije stalno in nepristransko obveščal volivce o shodih, pogosto je celo omenjal glavna gesla političnih predstavnikov. O poteku volitev samih je stalno obveščal poslušalce. Uvrstil je v spored tudi več intervjujev s političnimi zastopniki. Izide je pogosto in točno sporočal.

Vse to delo je opravljal radijska postaja z veliko skrbnostjo in resnično objektivnostjo. Zato se nam zdi toliko bolj neumestno in poslušalcem smešno pisanje lista »Delo«, češ, da postaja ne poroča o komunističnih shodih. Ne samo, da je stalno poročala, ampak je sprimo tega, da je imela dosti shodov, poročala celo večkrat o KP kot pa o drugih strankah. Tisti, ki radio poslušajo, so tako sami videli, kaj je resnica.

Natečaj

RAI je razpisal mesto uslužbenke na glasbenem oddelku slovenskega oddelka radia Trst. Kandidatinje bodo morale delati izpit iz prevajanja v italijanščino in iz italijanščine v slovenščino, dokazati bodo morale razgledanost v glasbi, znati pa morajo tudi dobro pisati na stroji. Med najboljšimi bodo izbrali najboljšo. Žal nam je le, da ni še vedno šefa na glasbenem oddelku, ki je ostal brez njega vse od odhoda prof. Klakočerja. Nobenega dvoma ni, da je na tako važnem odseku s tako obširnim programom nujno potreben.

Posebni povdarek

V radijskem sporedu, ki se nam zdi smotno in dobro urejen in je morda dobil do zdaj eno najboljših oblik, bi opozorili na oddajo »Iz slovenske narodne zakladnice«. Oddaja je pričela v letošnji jesenski sezoni. Za nedeljski večer je poslušalcu pravi oddih. Žal, da nima postaja še več izbire petih narodnih pesmi, ki bi lahko še bolj dopolnjevale prijetno domače vzdušje.

Umetna pesem

Ta mesec pričanja tudi z zanimivim uvažanjem v razumevanje moderne poezije prof. Vinko Beličič. Na konkretnih primerih najbolj nerazumljivih pesmi v sodobni svetovni poeziji ustavlja poslušalca. Najprej skuša on sam prodreti v skrivnostni in začarani svet, v novi izraz in v iskanje prispodob, nato pa razlaga pesem kot jo razume on.

Mislimo, da s temi oddajami opravlja postaja važno poslanstvo. Morda bi na podoben način tudi nekdo raplagal moderno likovno umetnost. Čeprav ne bi mogel poslušalec videti slike, bi iznajdljiv razlagalec, (morda ob kaki razstavi, ki bi bila prav tedaj v našem mestu) gotovo našel način, da bi uvedel tudi povprečnega ljubitelja umetnine v ta skrivnostni svet.

Dušan Pertot

»Ben Hur«

Ben Hur je film, pri katerem so producenti sklenili, da bodo prekosili vse rekorde: največ igralcev, največ statistov, največje stavbe, najdaljša arena, največja slika na platnu, največji izdatki. To se jim je tudi v polni meri posrečilo in filma takih razsežnosti res še ni bilo. Navadno pa je tako, da pri takih ogromnih filmih, ki jih producenti označujejo z lepo besedo »superkolos«, izrazna in umetniška moč usahne, kakor da bi se hotela skriti pred tisoči nastopajočih in milijoni dolarjev.

Tako priznam, da sem šel k premieri tega filma v München s precejšnjimi dvomi. Film, ki traja 4 ure, so kazali na velikanskem platnu, ki meri 22 metrov v dolžino in 8 m v višino. Toda že prvi vtis je bil, da so slike izredno lepe. Posebno pri zunanjih posnetkih ta izpopolnjena smemalna in projekcijska tehnika gledalca naravnost premaga, ker je pred njim razgrnjena dobesedno cela pokrajina. Slika je tudi na robovih izredno čista in jasna, pa naj bodo posnetki delani od blizu ali od daleč. To je zasluga novega, širokega filmskega traku, ki je dvakrat širši kot običajni. Tako so slike na filmu večje in projekcija neprimerno ostrejša. Tudi barve so tako lepe kot le redkokdaj in pri nekaterih prizorih, ki so snemani v temni sobi, se zdi, kakor da gledaš stare, klasične slike z njihovimi nešteti odenki temnih barv.

Toliko o tehnični strani filma. Dejanje je povzeto po romanu, ki ga je spisal Lew Wallace, in je kljub obilici dogajanja v romanu prirejeno izredno spretno, tako da film ni prenatrpan, na drugi strani pa tudi kljub dvojni dolžini ne nastane vtis praznin. Poudarek je na prikazovanju usode glavnega junaka in na pestrih, pustolovskih prizorih. S tem smo tudi pri slabosti filma, ki je samo ena, zato pa resna: dejanje se dogaja v Palestini v zadnjih letih Jezusovega življenja in idejna podlaga filma naj bi bil spoj med razgibanom usodo Ben Hurja in med Kristusovo žrtvijo in smrtjo. Tu se režiserju ni posrečilo, da bi globlje podal nevidno, a trajno prisotnost Kristusovega duha in poskusi v tem smislu so mu ostali zunanji in bolj v besedah kot v dušah.

»Wylerja nadarjenost je robustna, ni pa originalna,« je nekoč zapisal kritik Sadoul, ki takrat še ni vedel, kako pravilna bo ta opazka pri tem filmu. Brez robustnega, krepkega daru za velikanske prizore bi bil režiser tega filma ne zmož. Prav ta robusten značaj pa je tudi vzrok, da mu je šlo predvsem za ogromno predstavo in velike učinke ter da je brez pomisleka vanjo uvrstil tudi prizore, ki so po svoji duhovni veličini v drugih dimenzijah in v drugem svetu. Tako se mi zdijo prizori pridige na gori in Kristusovega križanja, ki predstavljata zaključek filma, tudi njegov najšibkejši del. Globino je tu nadomestila sentimentalnost. Ves ostali in veliko večji del filma, ki pripoveduje usodo židovskega kneza Ben Hurja in njegove družine ter njegovega nasprotnika, rimskega konzula Messala, pa je odličen. Glavni igralec Charles Heston je z Ben Hurjem podal kreacijo, ki ostane v spominu. Njegov Ben Hur je pravi plemeniti maščevalec, poln zadržane moči in odločnosti. Njegovo doživetje je močno in izrazito tudi v trenutku, ko ga med potjo na Golgoto Kristus pogleda v oči.

Njegovo izvoljenko Ester igra mlada izraelska igralka Haya Harareet, ki je pravo odkritje. Njena Ester je lepa in izrazita, v žalostnih prizorih lirična, a ne brez nekega naravnega ponosa. Rahle orientalske poteze, ki jih ima igralka, pripomorejo k temu, da se njena pojava tudi zunanje popolnoma stopi z igranim likom. Tako sta ti dve vlogi naravnost idealno zasedeni.

Manj prepriča Messala, o katerem se zdi, da je prej nekoliko trde glave kakor pa zloben in neusmiljen. Igra ga irski igralec Stephen Boyd.

Dobro so podane tudi številne druge vloge, med katerimi naj posebno omenimo dva igralca, ki sta ostro začrtala značaje: Jack Hawkins igra najprej surovega in nato dobrega rimskega poveljnika, Hugh Griffith pa s svojo diskretno humoristično kreacijo arabskega šejka skrbi za rahel oddih med številnimi resnimi prizori.

Film je dobil nič manj kot 11 Oskarjevih nagrad: nagrajeni so bili Wyler kot najboljši režiser, Heston kot najboljši igralec in Griffith kot najboljši igralec stranskih vlog v vsem letu. Poleg tega je film dobil nagrade za najboljšo glasbo, sestavo posnetkov, najboljšo kamero in ton ter za najboljše kostime, posebne učinke in zgradbe. Vse nagrade so upravičene, le pri režiji moramo izvzeti pomisleke glede religioznih prizorov, ki sem jih že omenil.

Viški filma so v velikih, množičnih prizorih, kjer je so delovalo še nikoli doseženo število statistov: samo gledalcev pri dirkah v areni je 15.000. Te dirke so tudi ne samo višek napetosti v filmu, temveč tudi največ, kar je doslej zmogla filmska kamera, ter spadajo v filmske antologije in zgodovino filma. Ben Hur vozi kvadrigo s štirimi prekrasnimi belimi lipicanci, njegov nasprotnik Messala pa ima štiri plemenite črne konje. Kakor v nekdanjih filmih z Divjega zapada, je tudi tu že po barvi konj mogoče spoznati, kdo je plemeniti junak in kdo podlež.

A to je v taki veuiki filmski slikanici, kjer postanemo vsi nekoliko otroci, pravzaprav čisto na mestu.

— 0 —

Že pred petimi leti se je ameriška družba Metro-Goldwyn-Mayer odločila, da bo snemala nov film o Ben Hurju na podlagi znanega Wallaceovega romana iz Palestine ob času Kristusove smrti. Avtor romana Ben Hur, ki je izšel v nešteti nakladah in prevodih, je bil ameriški general Lew Wallace, ki sicer ni kazal posebnih pisateljskih darov in se je proslavil samo s tem romanom. General Wallace se je vojskoval v ameriški državljanski vojni, bil je guverner države New Mexico, ko se je tam klatil prosluli bandit Billy the Kidd, nato pa ameriški poslanik v Turčiji, ki je bila v tedanjem času sultanov še zelo eksotična dežela. Wallace bi bil torej imel iz lastnega razburkanega življenja dovolj snovi za razgibane romane. Namesto tega pa je začel opisovati ljudi in usode v stari Palestini. Nikoli ni videl te dežele, a ko je začel s pisanjem, najrajši pod velikim drevsom pred svojo hišo v državi Indiana, je imel posebno živ navdih, s katerim je ustvaril svoj roman.

Wallace je o sebi povedal, da je bil vedno velik optimist in da je svoji ženi prerokoval, da jima bo roman prinesel avtorskih tantiem prav gotovo po sto dolarjev letno. Uspeh romana pa je bil tolikšen, da je pisatelj lahko doživel najvišje tantieme, kar jih je kdaj dala kaka knjiga. Ko so se z njim pogajali za odsko priredbo Ben Hurja, je šlo za vsoto milijon dolarjev. Za drugo milijonsko vsoto pa so se pogajali njegovi dediči, ko je šlo za prodajo pravice za snemanje prvega nemega filma.

Wallace je umrl leta 1905 in kmalu po njegovi smrti je Ben Hur v odski priredbi postal brezprimerno popularen. Premiera je bila v New Yorku, nato pa so ga na velikih turnejah igrali nepretrgoma skoro dvajset let po vseh ameriških mestih. Tudi film se je kmalu lotil te tako pestre snovi in posebno znan je postal velik nemi film iz časa po prvi svetovni vojni, ko je glavno vlogo igral Ramon Novarro.

Taka je kratka zgodovina slovitega romana, katerega je družba Metro izbrala za svoj novi film. Produkcijo filma je prevzel izkušeni Sam Zimbalist, ki je že vodil nastajanje številnih velikih filmov, na primer »Diamanti kralja Salomona« in »Quo Vadis«. Med zadnjimi snemanji filma, ki je predstavljal največje delo njegovega življenja, pa ga je v Rimu dohitela smrt.

Za snemanje je družba Metro-Goldwyn-Mayer vzela v najem celoten sklop zgradb in priprav v rimskih atelejih Cinecittà, ki so največje v Evropi in stojijo na zemljišču v obsegu 60 hektarjev. Med pogajanja pa je na drugi strani oceana že teklo delo pri filmski družbi. V oddelku za opremo in kulise so zbrali in pripravili nič manj kakor 15 tisoč skic, na podlagi katerih so kasneje v Cinecittà postavili 300 zgradb in drugih delov opreme za prizorišče. Vse te skice so v Hollywoodu fotografsko kopirali in jih uredili v poseben arhiv, kjer so bile lahko vsak čas na razpolago drugim oddelkom pri izdelavi filma.

odrasli. Otroci naj gledajo le to, kar je zanje. Ni pa primerno, da prese-
dajo vse večere pred televizijo zato,
da so mirni. Če pa doma nimate te-
levizije, potem naj včasih gredo k so-
sedovim, če so dobrodošli, a vedno
le k otroški oddaji in po izvršenih
šolskih dolžnostih. Ni pa prav, da
otroci sami hodijo k televiziji v go-
stilne in bare, tam posedajo ure in
ure in jih bolj zanimajo razgovori
odraslih in razgrajanje pijancev kot
pa televizija. Se slabše pa je, če otroci
ostajajo v javnih lokalih celo po-
zno v noč. Najdejo pa se celo ma-
tere, ki z otroki v naročju pozno v
noč sede v javnih lokalih pred tele-
vizijo. To ni umestno. Otrok mora
spati doma. Zato ni čudno, da sliši-
mo o nervoznosti mladih ljudi.

— • —

Odgovorili smo na nekaj vprašanj,
ki so nam jih poslali bralci. Ostali
naj oprostijo, če jim nismo mogli
odgovoriti. Na vrsto pridejo prihod-
njič. Prosimo pa, da nam pošiljate
samo resna vprašanja. Na vprašanje,
ali sta vera in morala za vzgojo po-
trebni, pa ne moremo odgovoriti. Če

pisec misli, da more živeti on sam
ali pa njegovi otroci brez morale, po-
tem se ne razlikuje v ničemer od
brezumne živali. Pa naj nam ne za-
meri!

Uredništvo

SUBJEKTIVNA ALI OBJEKTIVNA KRITIKA?

Prejeli smo in objavljamo, ne da
bi odklanjali objektivno kritiko.

Nekaj starejših izobražencev se nas
je zapletlo v pogovor o zadnji števil-
ki Mladike, ko smo slišali med pet-
kovimi kulturnimi poročili oceno o
pesmih in prozi G. Mikuža. Bilo nas
je pet. Pravijo, če se znajde skupaj
pet Slovencev, da je takoj pet strank
in pet mnenj, toda tokrat smo bili
vsi istega mnenja: pesmi G. Mikuža
so prava poezija, subtilne, s smislom
za obliko in melodičnost. Tudi proza
istega avtorja, čeravno še neizbruše-
na, kaže, da ima pisec v sebi resni-
čen, redhsk dar: pesniškega duha, pri-
stno občutljivost, srečino. Radijski
Radijski kritik pa prisodi večjo vred-
nost docela povprečni pesmici v isti
številki, medtem ko o prozi G. Miku-
ža trdi, da nima prave vsebine. To-
rej 1:5 za radijskega poročevalca.

Literarni pogovori

VANJA — I-R. Vesel sem Vašega
pisma, ki priča, kako tudi v povsem
tujem mestu, ko skoraj nimate pri-
like pogovoriti se v materinem jezi-
ku, pišete pesmi. Seveda se to po-
manjkanje neposrednega stika z živo
govorico čuti v verzih: v oblikovnem
in slogovnem oziru. Misel je lepa, a
skoraj preveč izstopa, preveč je vsi-
ljiva. Potem se Vam pesem preveč
razvleče. Mislim, da jo morate bolj
zgostiti, prislunhiti njeni melodiji in
jo potem ponovno in ponovno sami
brati. Neusmiljeno črtajte vse, kar je
preveč. Sele ko bo izpiljena in Vam
bo zavzenela, boste začutili, da je do-
bra. Te, ki ste jih poslali, mislim,
niso še povsem dognane. Pišite še in
pošljite!

M. M. Vašo pošiljko pesmi sem
prejel, a ko sem jih bral, sem se jih
tako spomnil. Dve od njih smo že
pred kakim letom objavili. Morda
Vam ni prišla v roke tista številka
revije. Razumeli boste, da smo že ta-
krat izbrali najboljše, zdaj ne more-
mo objaviti slabših. Pošljite kaj no-
vega. Tudi Vaše pošiljke smo pose-
bej veseli zato, ker berete revijo in
pišete daleč stran od Trsta — v Av-
striji. Kmalu kaj novega!

BA. Novela o strganih ljudeh je
dobra socialna slika razmer. Vendar
samo slika, le popis časnikarja.
Manjka pa srca. Ne solza in tožba,
ampak tiste ljubezni in topline, ki je
nujna, da nas ogreje in nas prevza-
me. Tega pa v Vaši noveli ni, zato
ji manjka osnovni element umet-
nine. Ne vem, če se je mogoče tega
pridobiti, to mora biti dano. Nekaj
podobnega čutite pri dobro izvežba-
nem violinistu, ali pri gledališkem
igralcu: lahko ima popolno izgovar-
javo, neprisiljeno igro, a vendar ne
ogreje. Čutiš, da je »narejen« kot
temu pravimo, da je »pozér«. Igrá
brez duše in srca. Odgovarjam, ker
želite odkritega mnenja. To, kar ste
poslali, je premalo, da bi si lahko
ustvaril sodbo, ali boste kdaj velik
pisatelj. Morda se Vam samo ta no-
vela ni posrečila. Pošljite še kaj!

S. z. Fantazija je premalo fantazi-
ja. Pa bi kljub temu lahko vsaj ne-
kaj povedali. Morda imate kaj bolj-
šega.

AL. Razumem Vaš gnev spričo kri-
vice, toda »Mladika« ne more prevze-
ti tega ogorčenja. Ceprav imate prav.

ZA. Vaše pesmi pridejo na vrsto.
So tople in iskrene.

MR. Zelo radi bi objavili Vašo ilu-
strirano zgodbo. Vendar ne moremo
prevzeti stroškov za klišeje, ki sta-
nejo precej. Brez ilustracij pa stvar
ni učinkovita kot pravilno pravite.
Pošljite kaj manj zahtevnega!

VSEM. Prihodnja številka je božič-
na. Prosimo rokopise vsaj do 5. de-
cembra. Priporočam se za božične
motive.

Juže Peterlin

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 · VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TELEFON št. 38-101

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

NOVA MANUFAKTURNA TRGOVINA

Josip Podobnik

OPČINE · Ul. dei Salici 1 · Tel. 21-090

*Zadovolji vsak okus, ima veliko
izbir in solidno postrežo*

Tvrdba

Kerže

Ustanovljena leta 1886

Trgovina na drobno
in debelo

Trst, Piazza S. Giovanni 1 - tel. 35-019

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik
na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedil-
nice, restavracije, iz emajla, nerjavčnega (inox)
jekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni
stroji, grelci za vodo, hladilniki, dekorativni pred-
meti umetne obrti od keramike do brušenega
kristala. Lestenci ter vseh vrst električnih luči
klasične in moderne oblike

DROGERIJA

KAREL PODOBNIK

OPČINE · Proseška ulica 22 · Telefon 21-552

Zaloga vsega potrebnega blaga
Postrežba je hitra in solidna

tiskarna

graphis

trst, ul. sv. frančiška 20
telefon 29-477

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA

Dobili hoste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

Berite in širite revijo:

»MLADIKA«

**Slovensko stvarnost, slečeno vse
retorike in mitov najdete v knjigi**

Franc Jeza:

NOVA TLAKA SLOVENSKEGA NARODA

IZ OCEN:

Dr. Juraj Krnjević, predsednik HSS:

»Knjiga je pisana stvarno, mirno in objektivno ter z veliko zaskrbljenostjo za bodočnost Slovenije in slovenskega naroda. Priporočil bi vsakemu Hrvat, da jo prebere in da vsak izmed nas, ki piše o naših problemih, skuša pisati enako stvarno in mirno...«

Hrvatski Glas, 9. maja 1960

Jugoslovanski tisk: popoln molk!

*Dobite jo v tržaških knjigarnah Fortunat, Stoka, Parovel, Tržaška knjigarna (Libreria Triestina), v katoliški knjigarni v Gorici, v prodajalnah listov pri končnih postajah openskega tramvaja v Trstu in na Opčinah ter pri avtorju:
Via Prosecco 20, Opicina, Trieste.
Cena 800 lir, za USA in Kanado 2 dolarja.*

Za dobro voljo

Šef se je vrnil s počitnic in zagledal v pisarni novo tajnico. Mlada, prijetne zunanosti, toda za pisarniško delo čisto neuporabna. Šef globoko vzdihne in ji da v roke telefonski imenik, češ naj poišče v njem telefonsko številko tvrdeke Sloga.

Cez dve uri jo šef nestrpno vpraša: »Ste našli, gospodična?«

»Ne še. A do večera jo bom našla. Sem že pri črki R...«

Zena se je vrnila domov in že na pragu zavohala duh po zažgani pečnici.

»Toda, Saša, je nejevoljno rekla, obljubil si mi, da boš od časa do časa pogledal v peč.«

»Saj sem,« je odgovoril mož, »toda nazadnje je bilo toliko dima, da nisem nič več videl.«

»Mama, zakaj pa daješ kafro na kožuh?«

»Zato da ne pridejo molji nanj.«

»Kaj pa napravijo molji kožuhu?«

»Dlako mu požro.«

»O mama, zakaj pa nisi dala malo kafe tudi na očkovo glavo?«

V četrtem razredu ljudske šole so dobili naslov: Mama je samo ena.

Matiček je nalogo napisal takole: — Vse popoldne, ko mame ni bilo doma, sem bil zelo priden. Ko se je mama vrnila, mi je rekla: »Ker si bil tako priden, boš nekaj dobil... V predalu v omari imam tri čokolade. Lahko jih vzameš.« Sel sem v kuhinjo, odprl predal in vzkljnil: »Mama, je samo ena!«

Poklicali so fotografa, da bi fotografiral mrtvega očeta.

Skrbno je pripravil aparat in nato rekel:

»Samo trenutek mirno, prosim!«

»Kaj boš, ko boš velik, Ivanček?«

»Vojak!«

»Potem boš v nevarnosti, da te ubijejo.«

»Kdo?«

»Sovražniki.«

Ivanček malo pomisli: »No, bom pa raje sovražnik.«

Bivši učenci povabijo svojega profesorja na kozarček. »Beseda da beseda« in ko se precej pozno vračajo iz pivnice, se profesorju nekoliko zapleta korak.

Eden izmed učencev se pošali:

»Kako to, gospod profesor, da nam, mladim, vino udari v glavo, starim pa v noge?«

»Gotovo,« je smehljaje odgovoril profesor, »vino gre vedno v najslabotnejši del telesa.«

CENA 100.- LIR